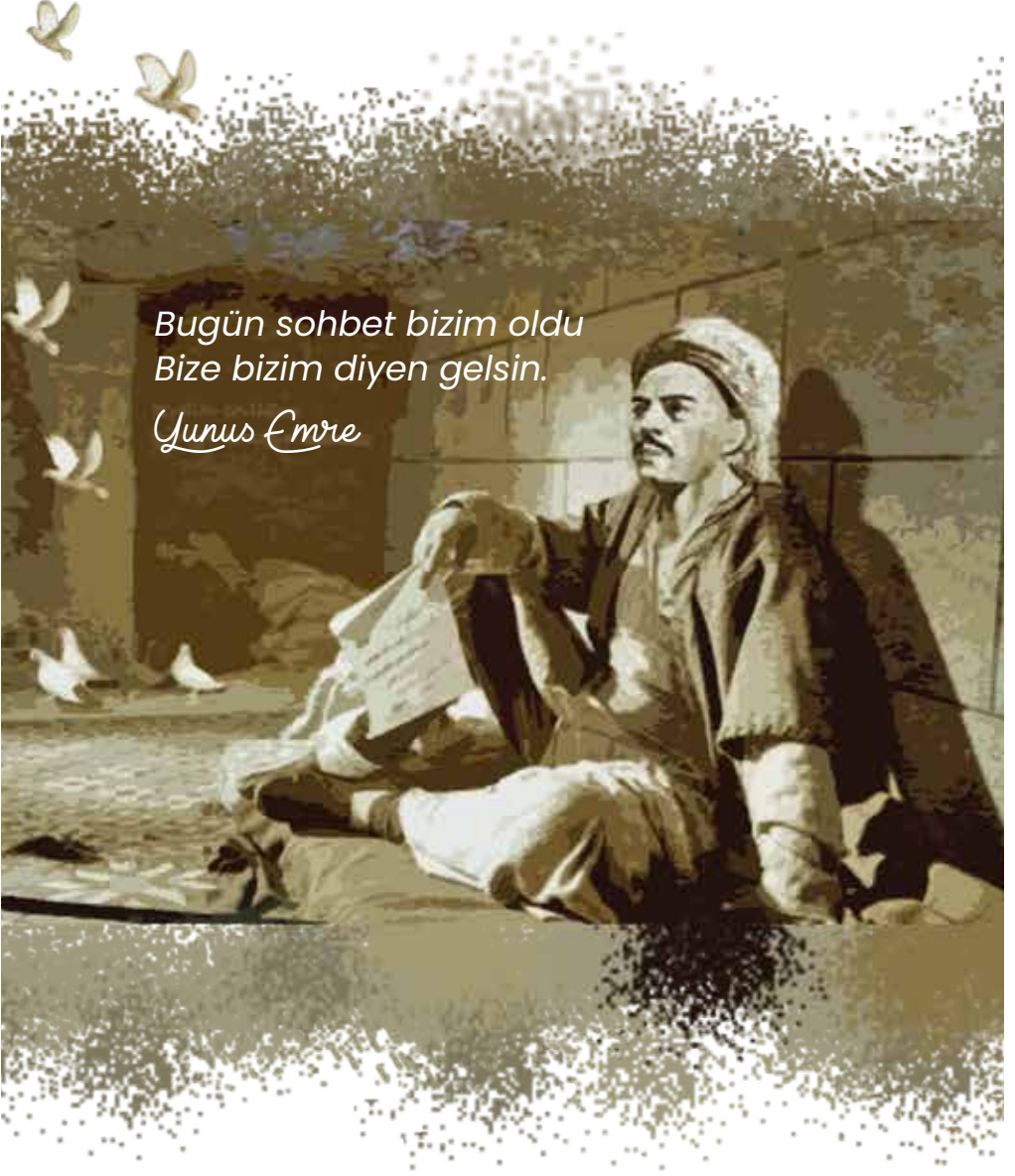

edebiyat

6 . S A Y I D E R G İ S İ

*Bugün sohbet bizim oldu
Bize bizim diyen gelsin.*

Yunus Emre

**Okyanus
Kolejleri**

okyanuskoleji.k12.tr

Vefatının 700. yılı dolayısıyla UNESCO tarafından anma yıl dönemleri içerisine alınan Yunus Emre için 2021 yılı ülkemizde "Yunus Emre ve Türkçe Yılı" olarak ilan edilmiştir.

Bizler de bu sayımızı Türk dili ve hoşgörünün en büyük temsilci Yunus Emre'ye ithaf ediyoruz.

YIL / SAYI

2021 / 6

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

ABDULKADİR ARSLAN
Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı

YAYIN YÖNETMENİ

TUBA KOÇAL ÇAKIR
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

YAZI ARAŞTIRMA

SEMRA YEŞİLYURT
SİNEM YILMAZ DEDE
SEHER GÜZHAN
TAHSİN ALTIN
NİLAY YUNUSOĞLU
EMİRHAN KANAT
TUBA KOÇAL ÇAKIR
GÜLAY AŞKIDİL DEMİR
YURDA DURU YAVUZ
ALEV KAYA

GRAFİK TASARIM

NİHAN CAN

iÇİNDEKİLER

3

Türk Dilinin ve Hoşgörünün Kanaat Önderi Yunus Emre / Bizim Yunus

4

Horasan Erenleri / Mevlânâ, Hacı Bektaş-ı Veli

9

Türk Yazın Tarihi II

10

Ayın Anısına / Dizelerde Kalan Aşk "Faruk Nafiz& Şükufe Nihal"

12

Ustaların İzinden - Öykü / Memduh Şevket Esendal

13

Ustaların İzinden / Karga Yavrusu

14

Ustaların İzinden / Sudno

18

Ustaların İzinden - Şiir / Edip Cansever "İkinci Yeni'nin İncisi"

19

Ustaların İzinden / Umut Ektim Kalbime

21

Okuduk, Eleştirdik / Cesur Yeni Dünya

27

Bulmaca

28

Cevap Anahtarı

Bu eserin her hakkı saklı olup tüm hakları Okyanus Kolejleri'ne aittir. Kısmi de olsa alıntı yapılamaz. metin ve soruları avnen değiştirilerek elektronik, mekanik.

TÜRK DİLİNİN VE HOŞGÖRÜNÜN KANAAT ÖNDERİ YUNUS EMRE

**Aşk ve irfan adamı:
“BİZİM YUNUS”**

“

*Ben gelmedim kavga için
Benim işim sevi için
Dostun evi gönüllerdir
Gönüller yapmağa geldim”*

”

Birçok farklı cümle ile başlama ihtimali olan bu yazıya Yunus Emre'nin 'sevgi' dolu sözleriyle başlamak lazım geldi. Çünkü Yunus'un içinde taşıdığı sevgi ummanını anlamadan onu anlamak asla mümkün olmaz. O, Anadolu'nun en zor zamanlarından birinde açlığın, sefaletin, kimsesiz ve çaresizliğin en yoğun olduğu dönemde bu dünyaya gözlerini açtı. Moğolların yoğun saldırıları, Anadolu'da yaşanan siyasi krizler, halkın maddi manevi bitik durumda olduğu o zor yıllar Yunus Emre'nin ve diğer Anadolu erenlerinin gelişiyile bambaşka bir dünyaya evrilecekti sanki. Nezihe Araz Yunus Emre'nin hayatını her yönüyle anlattığı 'Dertli Dolap' adlı eserinde Yunus Emre'nin doğduğu yüzyıl için şunları söylüyor "Türlü zorlukların, meşakkatlerin, çilelerin altında dünya zoru ile ezilen halk, bir kurtuluş durağı olarak maneviyat kapısından başka kapı bulamamış, kaderinin başını bu kapıya bağlamıştır. Onun için bu yüzyıl tasavvuf akımlarının en parlak biçimde geliştiği, büyük mürsitlerin ve mutasavvıfların yetiştiği, sayısız zaviyelerin kurulduğu bir maneviyat yüzyılıdır." Yunus Emre işte bu karanlık zamanların içine doğmuş, kendi hayat macerasını yaşarken aynı zamanda da kendinden çok daha uzaklara seslenecek bir çağrıyı yakalamıştır. Onun bu dünya içinde 'tüm kullardan bir kul' olarak yaşamaya başladığı hayatı tüm dünyaya yayılan bir hoşgörü ve sevgi mesajıyla ölümsüzleşecekti. Yaratılan her şeyi özünde bir gören Yunus Emre insanı ve evrende olan her şeyi aynı düzeyde ve uygunlukla sevecekti. Bu katıksız ve sonsuz sevgiye ulaşmak elbette kolay değildi. Bunun için kendiyile büyük bir mücadeleye girişmiş, kalbindeki tüm kötü duyguları iyileriyle değiştirebilmişti. Yoksa insan kim olursa olsun herkesi ve her şeyi bu kadar sevebilir miydi?

Ama onun kalbindeki bu sevdayı büyük bir güç ayakta tutuyordu. Birlik duygusu... Dünyadaki bütün varlıklar, kaynağı Allah'tan gelen bir ırmağın kolları gibiydi ona göre. İşte bu ırmaklar, kaynağında bir olduğu için Yunus Emre'nin Anadolu'da ektiği 'sevgi tohumu' tüm dünyada meyvesini verecekti. O, bu tohumları Türkçenin arı duru iklimiyle savuracaktı dört bir yana. Onun, ilhamla kalbinde oluşan her bir duygusu Türkçenin ifade gücüyle insanların kalbinde yankılanacak ve kim olursa olsun bir karşılık bulacaktı. Yunus'un dilinden çıkan her bir mısra büyük bir mesajı taşıyacak, muhatabına bir kuş kanadıyla gelmiş gibi nezaketle ulaşacaktı. Bu hayattaki her bir gönle "Gönül çalabın tahtı/Çalab gönüle baktı/İki cihan bedbahtı/Kim gönül yıkar ise" diyerek aynı ulvi değeri verecekti.

Bu topraklarda yaşayan her gönül insanının dilinde Yunus Emre'den bir pay olacak, Yunus Emre'nin akıllara bir kez duymakla bile kazınacak eşsiz Türkçesinden bir mısra bulunacaktı. Onunla ilgili çok şey söylenir, satırlar dolusu yazı yazılabilir. Fakat Yunus Emre bu hayattaki tüm kavgaları, tüm ayrışmaları ve tüm kötülükleri yenebilecek güçte mısraları ile zaten kendini her okuyana anlatır. O halde biz de onun sonsuz hoşgörüsünü, insan sevgisini, bütüncül yaklaşımını, ayırıştırılmayan tavrını, toparlayıcı ve diriltici çağrısını kendi dilinden vererek yazımıza son verelim. Ne demişti Yunus:

*“Gelin tanış olalım
İşi kolay kılalım
Sevelim sevelelim
Dünya kimseye kalmaz”*

| Semra YEŞİLYURT / Bayrampaşa Okyanus Koleji

HORASAN ERENLERİ MEVLÂNÂ

Birçok kültür ve medeniyete beşiklik yapan Anadolu'da sevgi pınarı ile susayana kevser, yolunu kaybedene ışık olan Mevlânâ, en mükemmel varlık olarak yaratılan insana büyük değer vermiştir. Din ve mezhep farklılıklarını hoşgörü ve sevgi ortamında birleştiren ve yeryüzünde kendisinden en çok bahsedilen ender şahsiyetlerden biri olan Mevlânâ, insanı merkez alarak, insan sevgisiyle yola çıkmıştır. İnsanı, sırf insan olduğu için seven Mevlânâ, herhangi bir ayrılık düşüncesine kapılmamış ve herkese kucaklarını açmıştır. Onun sevgi felsefesinin temelinde Allah sevgisi vardır. Görünürde görünen sevgi ise insan sevgisidir. Mevlana'nın sevgisi evrensel bir sevgidir. Bütün insanları çevreler. Din, dil, ırk ayrımı yapmadığı görülür. Mevlânâ, insanların evrensel değerlerini yaşatmasını ve bunu da sevgi ile yapmasını öğretmektedir. O, bunu yapabilen insanların ve dolayısıyla toplumların olgunluğa erişeceğine inanmaktadır. Mevlânâ, diğer tasavvuf erbaplarının inandığı gibi, her türlü kemale erişin sevgi-

siyle mümkün olduğuna inanır. Bu nedenle tüm yapıtları aşka dairdir.

İnsanı hayata bağlayan ve yaratıcısına ulaştıran bir yol olarak sevgiyi gören Mevlânâ, bütün insanlara şefkat ve muhabbetle yaklaşmış, sevginin her türlü derde devâ olan bir ilaç olduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

Sevgiden acılar tatlılaşır, sevgiyle bakır altın olur Sevgiden bulanıklıklar durulur, sevgiyle dertler şifa bulur Sevgiden ölü bile dirilir, sevgiyle padişah köle olur Sevgiden zindan gül bahçesi olur, sevgiyle karanlık evler aydınlanır Sevgiden nâr nur olur, sevgiyle demir mum gibi erir Sevgiden hastalık şifa bulur, sevgiyle kahır rahmet olur. (Mesnevi, Cilt 1) s. 1529-1537)

Mevlânâ şiirde gerçek güzelliklerin anlaşılama-yacağı korkusunu taşır. Mananın şiire sığamayacağını ve istikametini tıpkı sapanla atılan taş gibi bulamayabileceğini söyler. **"Harf kaptır,**

İçindeki mana su gibidir.” benzetmesini yapar ve harf suretini mana bahçesine yakıştırmaz. **“Şekle aldananlar mücevherlere bürünmüşler, manaya değer verenler mana denizini bulmuşlar.”** şeklinde belirttiği iki ayrı tercih ve sonucunu, sık sık tekrar eder. Sanatsal meşguliyetin ve zevkin gerçeği unutturabileceğini, yaratıcı ile kul arasında perde olabileceğini bir müzisyenin diliyle hatırlatır. Mesnevî'nin birçok yerinde surette, şekilde kalacak, Hakk'a erişmede engel olacak tavır, düşünce, fiil ve benzeri her şeyi yerer. Yoksa bu değerlendirmenin dışında kalacak bir şiir onun gözünde de güzeldir ve etkileyicidir. Fihî Mâ Fih'te şiirlerinin tesirinden emin olarak şöyle der: **“Önceleri şiir söylemeye büyük bir istek duyardım, o vakit şiirlerimde tesirler vardı. Şimdiyse zayıfladı, battı gitti. Fakat gene de şiirlerimde tesirler var.”** Mesnevî'de bir münasebetle: **“İh-san sahiplerine şiir, yüz denk kumaştan daha iyidir. Hele denize dalıp da dibinden inciler çıkaran bir şairin şiiri olursa!”** diyerek şiirinin değerine işaret eder. Bir şiir için de: **“İnci gibi kıymetli mısralarla dolu çok güzel”** ifadesine yer verir.”

Mevlâna, eserlerinde bilginin ve bilgili olmanın önemine işaret etmektedir: **“Beşerden amaç, ilim ve hidayettir”, “Ruh, ilim ve akılla dosttur” “Bilgi Hz. Süleyman iktidarının saltanat mührüdür. Bütün âlem ceset, ilim ruhtur.” “Ey oğul! Bütün dünyayı ağzına kadar ilim ve güzellikle dolu bir testi bil.”** Ancak insanoğlu için üstün meziyetler olan akıl ve ilim, kişinin hakikati görmesine de engel olabilir. Bakış ve değerlendirmede noktalarında zihindeki akıl, eldeki bilgi kişiyi zafiyete düşürebilir. **“Dürüst âşık zekiliği istemez”** diye bunu sorgulamaktadır. Mevlâna: **“Zekiler bir sanatla yetinmiştir; ahmaklarsa, sanattan onu yapana gitmiştir.”** izahı ile dikkatleri çeker. Bu tespitler dünya değerleri için aklını kullanan, bildiği bilgilere hayran kalan, hayatın ve âlemin hakikatini aramayı bırakan kişilere yöneliktir.

Mevlâna'ya göre yaşadığımız fiziki dünyadan

ayrı, ancak sonuçta yine ona değer kazandıran düşünce ve bakış alanları vardır. Bu imkânlar yurdunun Mevlâna'nın mısralarındaki adı **“gönül”**dür: **“Bu dünya küptür, gönülse ırmak gibi; bu dünya odadır, gönülse şaşılacak şehir.”; “Topraktan yeşeren gül bahçesi, yok olur; gönülden yeşeren gül bahçesi ne hoştur!”** Mevlâna bu beyitleriyle bizzat dünya hayatında yaşayan kişi için daha geniş ve daha imkânli bir gönül dünyasından söz etmektedir. İşte aranacak olan imkân hemen yanı başımızda bulunan bu gönül dünyasındadır, gönülden bakıştır. İnsanın sahip olduğu bu imkânı nasıl hissedip kullanmadığına ilginç örneklerle dikkat çekmektedir: **“Başının tepesinde ekmek dolu bir sepet var, sense kapı kapı ekmek parçası istiyorsun. Başınla ilgilen, dik başlılığı bırak. Git, gönül kapısını çal. Niçin her kapıdasın? Dizine kadar ırmağın içindesin, sense kendinden habersiz bundan şundan su arıyorsun.”**

Dostluk ve arkadaşlık Mevlâna'nın dilinde güzel tavsifler bulur: **“Dost ol, sayısız dost gör. Dostun olmazsa yardımsız kalırsın.” “Sen dostun mutluluğuyla sevinirsen bu dünya sana gül bahçesi görünür.”; “Dostlarla beraber olan, hamam ateşinin içinde kalsa da gül bahçesinde sayılır”.** Suret-mana, dış görünüş-öz, beden-ruh münasebeti, özün, ruhun anlaşılması ve onlara özen gösterilmesi, Mesnevî'nin özel konularındandır. Sureti, şekli, görünüşü aşmanın zarureti ve yolları sık sık yer alır bu eserde: **“Ey surete tapan! Ne zamana kadar surete özen göstereceksin? Senin manasız canın, suretten kurtulmadı gitti”;** **“Kalemler sureti övmezler. Kitaplarda, kişiler için bilgin ve adil gibi vasıflar belirtilir. Bilgi ve adalet sahibi olmak, hep manadır, onları önde, arkada, zahir mekânda bulamazsın”** der.

Mevlâna düşünceleriyle bütünü kucaklamaktadır. Mevlâna, farklı dinlere, milliyetlere sahip olsalar da, insanların bir olduğunu ve insanın her şeyin üstünde bir değeri bulunduğunu söylemiştir. Hatta söylemekle de kalmamış, ne pahasına olursa olsun, ne cahili okumuştan, ne de halktan kimseleri hükümdardan daha az insan saymamıştır. Mevlâna insanı insandan, insan sevgisini Allah sevgisinden ayırmaz. Düşüncesi, sözleri ve yaşamı ile hep bu gerçeği gözler önüne sermiştir.

Büyük bir Hakk aşığı olan Mevlâna, gerçek manada aşkın efendisidir. Âdeta aşta yok olmuştur. İçinde bulunduğu bu aşk halini **“Bizim Peygamberimizin yolu aşk yoludur. Aşk annemizdir, biz aşktan doğduk”** ifadeleriyle anlatır.

Mevlâna Anadolu'nun kalbinde, bir aşk mektebi kurmuştu. Asırlar boyunca nice yüreklere nur düşürmüştü. Sevgisi hudutları aşıyor, yetmiş iki millete yayılıyordu. O Selçukluların destanı, Osmanlıların hatırası idi. Bugün de bizim mektebimiz, aşk ve ümit kaynağımız olmalıdır.

Medeniyetimizi iman, sevgi ve sanatla besleyen en feyizli pınarlarından biri o idi. O sevgi selinin dokunduğu kıyılar hep ahlâkla, edeple, şiiirle, sanatla yeşermiş, bu cereyanla dönen değirmenler, asırlar boyunca aşk öğütümüştür. Mevlâna sevgisi bu mektebin adıdır. Bu mektebin çatısı yok; yersiz yerde, seven gönüllerdendir. Yüzyıllardan beri ışıkları arza yeni ulaşan yıldızlar gibi

Mevlâna'nın sâiri sevgisi, nice hadsiz hesapsız gönüllere ulaşma gelmektedir.

Mevlâna sevgisi yüzyıllar boyu bu ince saygı hissiyle bütün bir ruh ve sanat medeniyetimizi besledi. Mimarimiz bütün temellerini, musikimiz en yüksek ihtizazını, çizgimiz hürriyetini, şiiirimiz enginliğini hep bu aşk ahlâkına borçludur.

Türk Milleti, gönlünde taşıdığı bu yüce duyguları, asırların azaltmadığı bir sevgi ile Konya'daki türbesine koşarak, **“sevgiliye kavuşma gecesi”** olarak nitelediği Hakka yürüme günü olan her 17 Aralık'ı coşku ile kutlayarak Mevlâna'ya olan muhabbet ve bağlılığını göstermektedir. Yüreklere sevginin kıpırdayışı olmasaydı, on binlerin fasılasız bir şekilde yedi buçuk asırdır, senenin üç yüz altmış beş gününde bir merkeze davetsiz ve çağrısız olarak koşmalarını, pozitivist bir anlayışla izah etmek hiç mümkün olur muydu?

Hacı Bektaş-ı Veli

Hacı Bektaş-ı Veli, Türk tasavvuf hayatının önemli sülûfilerindedir. Onun etkileri 13. asırdan günümüze, Anadolu ve Balkanlar başta olmak üzere birçok coğrafyada devam etmektedir.

Hacı Bektaş-ı Veli, 13. yüzyılda birtakım siyasi ve sosyal çalkantıların hüküm sürdüğü Anadolu'da “gelin canlar bir olalım”, “bir olalım, iri olalım, diri olalım” çağrılılarıyla ayrılıkların getireceği olumsuzluklara dikkat çekerek herkesi birlik ve beraberliğe davet etmiş, “ilimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır” mesajıyla cehaletin kö-

tülüğüne vurgu yapmış, “eline, diline, beline sahip ol” nasihatlarıyla toplumda huzur, güven ve barış ortamı oluşmasına katkı sağlamıştır.

Hacı Bektaş-ı Veli, Türk tasavvuf edebiyatının önde gelen isimlerinden biri olması sebebiyle onun düşünce dünyasını, tasavvuf anlayışını tespit etmek hem tasavvuf anlayışını öğrenmek hem de bu anlayışa bağlı kavramlar dünyasını belirlemek açısından son derece önemlidir.

On üçüncü yüzyılın ilk yarısında gerek Moğol istilasının etkisiyle, gerekse başka nedenlerden

dolayı Horasan'dan kalkıp Anadolu'ya gelen, Anadolu Aleviliğinin oluşumunda büyük çabalar harcayan, daha sonraki yıllarda "Horasan Erenleri" diye anılan Türkmen babaları arasında Hacı Bektaşî Velî önemli bir yer tutar. Büyük Selçuklu İmparatorluğu'na başkentlik yapmış, Horasan'ın Merv, Herat, Belh ile birlikte dört önemli kentinden biri olan Nişabur ve çevresi, Hacı Bektaşî Velî'nin doğduğu sıralarda Türkmen nüfusunun yoğun olduğu bir bölgeydi ve orada bir Türkmen pirinin kurduğu Yesevîlik tarikatı büyük bir yayılma ve gelişme göstermiştir.

"Bir olalım, iri olalım, diri olalım" sözüyle bir, bütün, güçlü olmak ve bunu sağlamak için her türlü imkanın kullanılmasının önemini ortaya koyan Hacı Bektaşî Velî'nin en önemli etkisi, Türk kültürünün İslam öncesiyle sonrası arasında güçlü bir köprü oluşturmasıdır. Anadolu'da başlayıp Balkanlara kadar genişleyen Hacı Bektaşî Velî düşünce sistemi, Türk kültürünün yaşatılmasında ve geliştirilmesinde önemli rol oynamıştır. Bu etkinin kalıcılığında, Ahmet Yesevî ile birlikte Bektaşî dervişleri önemli roller üstlenmişlerdir. Hacı Bektaşî Velî'nin Türk kültürünün sürekliliğini ve yaşamasını sağlayan uygulamalarının başında, Türkçeye verdiği önem gelmektedir. Bektaşîlik, Türkçeyi ibadet dili olarak kullanmış; Türkçe şiir geleneğini kesintiye uğratmadan sürdürmüştür.

Farsça ve Arapçanın hâkim olduğu bir dönemde, Türkçeyi ibadet dili olarak kullanmaları, kültür bilincinin en önemli göstergesidir. Onların bu tutumları, Türkçenin gelişmesine ve kalıcılığına neden olmuştur. Hacı Bektaşî Velî ve onun öğrencileri Türk kültürünün, kültürlerarası mücadelede, sürekli ve güçlü bir şekilde yer almasını sağlayarak Türkçenin büyük destekçileri arasında yer almışlardır.

Uygarlıklar beşiği Anadolu'nun zengin kültür mozaiğini, bozmadan; parçalamadan; farklılıklarıyla; sevgi ve hoşgörü temelinde bir araya getirerek ve tasavvufla yoğurarak, Anadolu Alevî ve Bektaşîliği'nin doğmasına öncülük eden Hacı Bektaşî Velî "Hiçbir milleti ve insanı ayıplamayınız!" diyerek Anadolu'nun sosyal, siyasal, ekonomik, etnik ve dinsel yapısını dikkate alarak, sevgi ve hoşgörü kültürünün temellerini atmıştır. Farklı dillerden, farklı kökenlerden ve kültürlerden gelen insanları bir bilen; ceylanla arslanı dost olarak kucaklayan, bu anlayışın, Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi'nde ifade edilen düşüncelerin temeli olduğu; günümüz insanının, hala bu anlayışa ulaşma çabası içinde olduğu düşünüldüğünde insanlığın ancak yirminci birinci yüzyılda, üstelik de çoğu kez politik amaçlarla kullandığı insan sevgisi ve insan haklarını, Hacı Bektaşî Velî de on üçüncü yüzyılda, üstelik

insanların birbirinin kanını akıttığı bir dönemde en içten duygularla dile getirmiştir. Dini kurallara bağlılığı, manevi gücü, Ehl-i beyt sevgisi, engin zekâsı ve sarsılmaz inancıyla Hacı Bektaşî Velî, kitleleri etkilemiş; günümüzde de etkilemeye devam etmektedir. "Oturduğun yeri pak et, kazandığın lokmayı hak et" diyerek temizlik, dürüstlük, çalışmak ve helal kazanç konusunda tavsiyede bulunurken; yıkıcılığa, zulme, sömürüye ve tembelleğe karşı da tavırını ortaya koymuştur. "Ayağa kalkarsan hizmet amacıyla kalk, eğer konuşacaksan, hikmet ile konuş ve oturacağın zaman, saygı ile otur!" sözleri ile toplumda birlik ve dirliğin sağlanması, gönüllere sevgi aşılanması, insanların kardeşçe yaşaması hususlarını dile getirirken **"Gelin canlar bir olalım"** diyerek gönüllere taht kuran Hacı Bektaşî Velî; birleştirici, yapıcı, hoşgörü sahibi, sevgi dolu bir gönül eri olarak kabul görmektedir.

Hacı Bektaşî Velî, bir taraftan saygı, sevgi, hoşgörü, barış ve kardeşlik içerisinde yaşanılmasını öğütlerken diğer taraftan iyi bir Müslüman olabilmek ve Allah'ın rızasına erebilmek için de yol göstermiştir. Pek çok konuda düşüncelerini ayet, hadis veya kelamı kibar kabilinden sözler ile destekleyerek açıklamıştır. Bu durum O'nun insana ve insan sevgisine verdiği önemi ortaya koyduğu gibi aynı zamanda onun Kur'an ve hadis ilmine de ne denli vâkif olduğunu, Allah ve peygamber sevgisini nasıl benimseyip özümlediğini ortaya koymaktadır. Aşağıdaki dörtlük ömrünü insanlığın iki cihan saadetine adanmış olan Hacı Bektaşî Velî'yi ve O'nun felsefesini çok güzel bir şekilde dile getirmektedir:

*"Dostluk, sevgi, barış insanlık için
Gül diye seslendi Pir Hacı Bektaş
İki düşman değil, dost kardeş gibi
Ol diye seslendi Pir Hacı Bektaş"*

Hacı Bektaşî Velî kendi sistematigi içerisinde insana son derece önem vermiştir ve onu merkez olarak almıştır. Şöyle ki, her şeyin özünde insanı aramış ve kendi gönül Kâbe'sini insan olarak tarif etmiştir. Evrensel bir değer olan Hacı Bektaşî Velî'nin kumaşı, rengi ve direği insandır. Yaratılmışların tamamı ve dolayısı ile insan güzeldir zira Allah kötü şey yaratmaz. Öyle ise

bütün insanlar Yaradan'dan ötürü sevilmelidir. Makâlât'ın insan sıfatlarını tanıtan on birinci bölümünde insan olabilmenin ve şeytandan uzak kalmanın şartları; tevâzu sahibi olma, başkalarının ayıbını görmeme, insanları sevmeye ve hile ile yalandan kaçınmak olarak ifade edilmiştir. Ulu ve devletli insan olmanın şartları ise kendini bilme, huzurda olma ve kabri mekân bilmediği ya da başka bir ifade ile edep, akıl ve güzel ahlaklıdır.

Bir din bilgini, gönül eri ve mutasavvıf olan Hacı Bektaşî Velî, sadece iman ve ibadet konularında mesaj vermekle kalmamış, sevgi ve hoşgörüsü ile toplumsal barış ve huzurun teminine de büyük katkı sağlamıştır. Hacı Bektaşî Velî'nin **"İncinsen de incitme", "Her ne ararsan kendinde ara"** sözleri onun insan sevgisini ve engin hoşgörüsünü ortaya koymaktadır. Hünkâr'ın, **"Düşmanın bile insan olduğunu unutma"** sözü, dün olduğu gibi bugün de insanoğlunun en fazla muhtaç olduğu konulardan biri olmaya devam etmektedir. İnsana verilen değer konusundaki bu hassasiyet teknoloji ve diğer imkânların önemli gelişme gösterdiği günümüzde dahi insanların hâlâ bu noktaya gelemediği bir husus olarak dikkat çekmektedir. Hacı Bektaş Velî'de Allah aşkı ve sevgisi gibi insan ve hayvan sevgisi de en yüksek noktaya ulaşmış, bu sevgi yumağı etrafında toplanan insanlar gönül erliğine ulaşmanın hazzını yaşamıştır. O'nun toplumun birliği ve dirliği için hayatî önem taşıyan **"Elîne, dilîne, beline sahip ol"** ilkesi dün olduğu gibi bugün de geçerliğini devam ettirmektedir. **"Nefsine ağır geleni kimseye tatbik etme"** sözü Hz. Peygamberin **"Kendi nefsin için istemediğin şeyi sen de başkaları için yapma"** hadisinin değişik olarak söylenmesidir. Hacı Bektaş Velî tarafından 13. asırda söylenmiş bu söz ve ilkelerin önemi her geçen gün daha iyi anlaşılmalıdır.

Ahlakî konulara ayrı bir değer veren Hünkâr, **"Oturduğun yeri pak et, kazandığın lokmayı hak et"** diyerek temizlik, dürüstlük, çalışmak ve helal kazanç konusunda dikkatleri çekmiştir. Haksız kazanca karşı çıkmış, haksızlık, hırsızlık, tembellik, zulüm ve sömürünün karşısında yer almıştır. **"Ayağa kalkarsan hizmet amacıyla kalk, Eğer konuşacaksan, hikmet ile konuş, Ve oturacağın zaman, saygı ile otur!"** sözleri Hacı Bektaş Velî'nin ne kadar ileri görüşlü olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sözleri ile Hacı Bektaş Velî, toplumda birlik ve dirliğin sağlanması, gönüllere saygı ve sevginin dolması, insanların kardeş gibi yaşaması hususlarına çok önemli katkı sağlamıştır.

Hacı Bektaşî Velî, sadece kendisi inanmakla veya inancını yaşamakla kalmamış, aynı zamanda iman ve ibadet şuurunu içerisinde insanca

yaşamayı emretmektedir. Sevmeyi, sevilmeyi, hoşgörüyü ve ilmen yükselmeyi hedeflemenin mesajlarını vermektedir. Saygı, sevgi ve hoşgörü ortamında birlik, beraberlik ve kardeşliği tavsiye etmektedir. Çağdaş ve Ahmet Yesevi ocağının önde gelen isimlerinden Yunus Emre'nin: **"Gelin tanış olalım, işi kolay kılalım. Sevelim sevelelim, Dünya kimseye kalmaz"** dediği gibi Hacı Bektaşî Velî de aynı mesajları vermektedir.

Hacı Bektaşî Velî, şekilcilığe karşı çıkmıştır. Ona göre, önemli olan inanıyormuş gibi yapmak değil gerçekten özde inanmak ve ibadet etmektir. Aşağıdaki dörtlük bu görüşlerini açıklar niteliktedir:

*"Harâret nârdadır sacda değildir
Keramet baştaadır tâçta değildir
Her ne ararsan kendinde ara
Kudüs'te, Mekke'de, Hac'da değildir"*

Hacı Bektaşî Velî'nin üzerinde durduğu bir diğer husus kadın erkek eşitliğidir. Allah katında kadın erkek arasında bir ayrımın bulunmadığını, iki cinsin birbirlerine eşit olduğunu ve birbirlerine üstünlüklerinin olmadığını savunur. Aşağıdaki dörtlükten kadın-erkek eşitliği ile ilgili görüşlerini anlamak mümkündür.

*"Erkek dişi sorulmaz muhabbetin dilinde
Hakk'ın yarattığı her şey yerli yerinde
Bizim nazarımızda kadın-erkek farkı yok
Noksanlık, eksiklik senin görüşlerinde"*

Sonuç olarak diyebiliriz ki aynı dönemde yaşayan ve Türk edebiyatı, sanatı düşünce hayatında birçok kişiyi etkileyen bu iki şairimiz ortaya koydukları aşk ve sevgi anlayışıyla gönüllere taht kurmuşlardır. İnsanların gönüllerine hitap eden bu iki şairin eserleri dikkatli bir gözle incelenecek olursa yağmur damlası gibi sevgi aktığını görülür. Aynı kaynaktan beslenen bu iki şairimiz kendi metot ve yöntemleriyle farklı kâselerde herkese sevgi sunmuşlardır. Sevgiyi, insanlığı yücelten; Hakk'ı alçak gönüllere, insanlığa, sevgiye indiren bu iki şairimiz insanları birliğe, beraberliğe, kardeşliğe, dirliğe, doğruluğa, barışa çağırılmışlardır. Dünyanın birçok yerinden farklı din ve dillere mensup insanlar, yüzyıllar geçse de bu iki tasavvuf şairimizin çağrılarını kulak veriyorlar.

Sinem YILMAZ DEDE / Çekmeköy Okyanus Koleji

TÜRK YAZIN TARİHİ II

Türklerin 13. ve 19. yüzyıllar arasında Anadolu'da oluşturdukları İslam kültürünün ortak özelliklerini yansıtan, geniş ölçüde Arap ve Fars edebiyatlarının etkisini taşıyan bir edebiyat anlayışıyla "Divan Edebiyatı" doğmuştur.

Bu edebiyata "divan edebiyatı" adı uygun görülmesinin nedenlerinden biri de şairlerin manzumelerinin (şiirlerinin) toplandığı kitaba "divan" denilmesi olduğu kabul edilmektedir. Divan edebiyatını Osmanlı'nın Anadolu ve Balkanlar coğrafyasındaki diğer Türk edebiyatı formları olan halk ve tekke edebiyatlarından ayıran en temel fark onun kitleli olduğu düşünülebilir. Zira divan edebiyatı daha çok saray ve medrese çevresindeki "okuryazar" kesime hitap etmektedir.

Sadece sanat yapma düşüncesinin hakim olduğu bu edebiyata, Batı tesiri altında yeni bir edebiyatın doğuşundan bu yana, çeşitli ve zamanla biri diğerinin yerini alan adlar verilmiştir. Başlarda "edebiyat-ı kadime" ve "şi'r-i kudema" gibi adlar verilirken daha sonra "havas edebiyatı, saray ve enderun edebiyatı, ümmet edebiyatı, yüksek zümre edebiyatı" gibi adlar verilmiştir. İslam kültürü içerisinde daha önce doğup gelişen İran şiirini örnek alarak başlamış ve ümmet kaynaşması yönünde gelişme göstermiştir. Söz konusu kaynaşma genel çizgileriyle biçim, dil, söyleyiş, tür, konu ve öзде görülmüştür. İslam inançları(ayetler ve hadisler),İslami bilimler (tefsir, kelam, fıkıh)İslam tarihi, İran mitolojisi, efsaneler; mitolojik kişiler ve olaylar çağın bilimleri; Arapça ve Farsça tamlamalar divan edebiyatının dayandığı kültür kaynaklarıdır. Bu dönemde Hoca Dehhânî ile başlayan ve devamında Fuzûlî, Baki, Nef'i, Nâbi, Nedim ve Şeyh Galip gibi değerli şairler yetişmiş ve divan edebiyatına büyük katkıları olmuştur.

Divan edebiyatında bolca söz sanatları kullanılmış, sanat yapmak asıl hedef olmuştur. Şiir(nazım)ağırlıklı bir edebiyat olup düzyazı alanında da eserler verilmiştir. Gazel, kaside, mesnevi; rubai, tuyuğ, murabba gibi çoğu Arap ve Fars edebiyatı kaynaklı nazım biçimleri kullanılmıştır. Bu şiirlerde genellikle belli kavramlar üzerinde durulmuştur. Üzerinde durulan yani bazı düşüncelerin ifadesinde kullanılan klişeleşmiş söz ve anlamlara "mazmun" denir. Divan edebiyatında divan şairi tarafından sıkça kullanılan bir kavramdır. İslam edebiyatlarının ortak mazmunları vardır. Çoğu edebiyatımıza Arap ve Fars edebiyatlarından girmiştir. Mazmun, bir sözün içinde gizli olan sanat anlamına da gelir. Buna göre bazı sözlerin kullanılması bazı düşünceleri hatırlatır. Mesela sevgilinin ağzı için "ab-ı hayat,

gül, gonca ve la'l" mazmunları kullanılır.

*"Açıldı gonca tûmarı ve ma'lûm oldu mazmûnu
Budur kim fevk kılman mevsim-i gül câm-ı
gül-gûnu"*

Beyiti ile Fuzûlî zahirde görünen anlamını işaret ettiği asıl ve gizli anlam karşılığında kullandığı görülmektedir. Mazmunlar, yalnızca bir mefhum ve düşünce üzerine oluşturulmayabilir. Şair kendi çağını ve yaşanan hayatı da mazmunlaştırmaktan kendini alamaz, işte Bâkî'den bir beyit:

*"Her yânededen ayağına ahun akıp gelir.
Eşcâr-ı bağ himmet umar cûybârdan"*

Kanuni Sultan Süleyman'ın ihtişamı ve Osmanlı'nın yükseliş döneminde olmasından dolayı Bâkî de sonbaharın renkli yapraklarını ırmağa mecbur gösterip Osmanlı'nın o günkü halini mazmunlaştırmıştır.

13. ve 19. yüzyıllar arasında devam eden bu dönem 19. yüzyıldan sonra bu edebiyata olan ilgi giderek zayıflamaya başlamıştır. Bunun en büyük nedenleri arasında Batı edebiyatlarının ve değerlerinin Osmanlı dünyasında hızla egemen olması öne sürülebilir.

Seher GÜZHAN
Avcılar Okyanus Koleji

DİZELERDE KALAN AŞK “FARUK NAFİZ & ŞÜKUFİ NİHAL”

Faruk Nafiz Çamlıbel, 18 Mayıs 1898'de İstanbul'da doğmuştur. Hecenin Beş Şairi'nden biri, şair, siyasetçi, öğretmen, VIII. IX. X.ve XI. Dönem İstanbul Milletvekili, babası, Orman ve Ma'adin Nezareti memurlarından Hazine-i Hassa Nezareti başmüfettişi Süleyman Nazif Bey, annesi ise Fatma Ruhiye Hanım'dır. Faruk Nafiz, ilkokul ve ortaokul tahsilini Bakırköy Rüştiyesinde yapmış, lise tahsilini ise Hadika-i Meşveret İdadisinde tamamlamıştır. 1922'de Kayseri Lisesine edebiyat öğretmeni olarak atanır. Cumhuriyet ilan edilip yeni devlet şekillendikten sonra Faruk Nafiz, 1924 yılında Kayseri'deki görevinden ayrılarak Ankara'ya gelir. Ankara Muallim Mektebindeki görevinden sonra Ankara Kız ve Erkek Liselerinde de 1932 yılına kadar öğretmenlik görevi yapar. Faruk Nafiz'in sekiz yıl süren Ankara'daki öğretmenlik günleri edebi çalışmaları açısından bir hayli verimli geçmiştir. 1932 yılında memleketi olan İstanbul'a tayini çıkar. İstanbul Vefa Lisesinde öğretmenliğe başlar.

Faruk Nafiz'in İstanbul'daki öğretmenliği Vefa Lisesinden sonra Kabataş Lisesinde devam eder. Kabataş Lisesinden sonra Arnavutköy Amerikan Kız Lisesinde edebiyat öğretmenliği yapmaya başlar. Onun öğretmenlik yılları 1946 yılına kadar devam edecektir.

1946 yılında emekli olduktan sonra siyasete atılmıştır. 1946 yılında Demokrat Parti'den aday olur ve İstanbul milletvekili olarak TBMM'de görev yapmaya başlar. Milletvekilliği 27 Mayıs 1960 darbesine kadar devam edecektir.

27 Mayıs 1960 ihtilalinin ardından kısa bir süre Yassıada'da daha sonra da Celâl Bayar ve diğer DP milletvekilleri ile birlikte Kayseri Kapalı Cezaevinde Haziran 1960'tan Eylül 1961 yılına kadar 16 ay tutuklu kaldıktan sonra aklanarak serbest bırakılmıştır.

Serbest kaldıktan sonra siyasete dönmek istememiş, ömrünün son yıllarını Arnavutköy'deki evinde geçirmiştir. Yassıada'da yaşadığı yılları ve baskıyı “Zindan Duvarları” adlı bir şiir ile anlatmış ve bu kitabını da yayımlamıştır. Eşinin ani ölümünden sonra çıktığı Akdeniz gezisinde Kaş - Fethiye arasında 8 Kasım 1973 günü kalp yetmezliği sebebiyle hayata veda etmiştir. Cenazesi, 11 Kasım 1973'te Zincirlikuyu Mezarlığı'na getirilerek defnedilmiştir.

Faruk Nafiz Çamlıbel'in bir dönem edebiyat öğretmenliği yaptığı Kabataş Erkek Lisesi, 2005 yılında Faruk Nafiz Çamlıbel müzesi haline getirilmiştir.

Şükûfe Nihal'in edebiyat çevrelerindeki en bilinen aşkı ise hiç şüphesiz, Faruk Nafiz Çamlıbel'di. Faruk Nafiz Çamlıbel Şükûfe Nihal'i, halası Saide Hanım'ın Erenköy'deki köşkünde görür ve ilk görüşte âşık olur. Aşkları karşılıklıdır. Hep şiirler yazarlar birbirlerine.

Faruk Nafiz'in 1928'de yayınladığı "Suda Halkalar" kitabının "Macera ve Gençlik" bölümünde yazmış olduğu şiirde geçen kızın adı da Nihal... Aynı kitapta bulunan "Gurbet" şiirini de Şükûfe Nihal'e ithaf etmişti. "Şükûfe Nihal Hanımefendi'ye" diyerek:

*"Sen Marmara'nın göl gibi durgun
bir ucunda,
Ben böyle atılmış gibi yurdun bir ucunda,
Sen benden uzak, ben sana hasret...
Sarmış beni gurbet
Sarmış beni mecnun diye zincir gibi dağlar
Bir türbe ki ruhum gelen ağlar giden
ağlar"*

Şu iki mısradan ise Faruk Nafiz sevgilisinin adını da açıklamıştır:

*"Yalnız yaşamaktansa Nihal'imden uzakta
Kalsam diyorum dâr-u diyarımdan
uzakta."*

Bir şiirinde gene sevgilisinin adı vardır:

*"İnce bir kızdı bu, solgun, sarı,
heykel gibi lâl
Sanki ruhumdan uzak sisli bir
akşamdı Nihal."*

*Ben kürelerde, Nihal'in gözü enginlerde
Gizli sevdalar için yol soruyorduk nerde."*

Sadece şiir mi? Aşkları üzerine roman yazdılar. Faruk Nafiz Çamlıbel "Yıldız Yağmuru"nda, Şükûfe Nihal ise "Yalnız Dönüyorum" adlı romanında sevdalarını dile getirdiler.

Faruk Nafiz'le birbirlerine âşık olduklarında, Şükûfe Nihal evlidir. Faruk Nafiz'in, kocasından ayrılarak kendisiyle evlenmesi için ısrar etmesine hep olumsuz cevap vermiştir. Aynı zamanda edebiyat öğretmeni olan Faruk Nafiz Çamlıbel, çok defa yaptığı evlilik teklifine hep olumsuz yanıt alması üzerine sinirlenerek tayinini Ankara'ya ister. Ve burada; Ankara Lisesinde coğrafya öğretmeni yapan Azize Hanım ile ani bir evlilik yaptı. Yıl 1931'di. Bir zamanlar; "Yalnız kalmaktansa Nihal'imden uzakta / Kalsam diyo-

rum, dar-ü diyarımdan uzakta" diyen şairin bu ansızın evlenmesi edebiyat çevrelerini çok şaşırttı. En çok da Şükûfe Nihal'i; gerçi kavga ettikleri için bir süredir görüşmüyorlardı ama o da anlam verememişti bu ani evliliğe. Şükûfe Nihal "Son Hatıra" adını taşıyan şiirinde kendisini üzen ani ayrılığın acısını dile getirir:

*"Dalgalar, sürükleyin beni de enginlere,
Kumların arasında ben de bir parça
taşım!...
Ayrılmayız, beraber dalarız derinlere
Derken, bıraktı gitti elimi arkadaşım"*

Çamlıbel yanıtını beş yıl sonra, 1936'da çıkan "Yıldız Yağmuru" adlı romanında verdi. Romanın kadın kahramanı ayrılığı, aşkı ölümsüzleştirmek için istemişti. Romanın erkek kahramanı ise bu ayrılık nedeniyle gidip sade bir kadınla evlenmişti. Roman ne kadar gerçeği yansıtır bilinmez! Faruk Nafiz Çamlıbel "Allah'a İsmarladık" adlı şiirini bu içli aşkı bitirişi üzerine yazar:

*Bin fersahtan duyurum kimle gülüştüğünü,
Alnundan öz kardeşim öpse ben irkilirim.
Değil yalnız ardına kimlerin düştüğünü,
Kimlerin rüyasına girdiğini bilirim.
Elimi beş yerinden dağladı beş parmağın,
Bağrımda da yanmadık bir yer
bırakmadan git.
Bir yarın göçtüğünü, çöktüğünü bir dağın
Görmemek istiyorsan ardına
bakmadan git!*

Evet, edebiyatımızın bu iki seçkin şairinin yarım kalmış aşk hikâyesi böyle bitse de onlar bizlere böylesine zirve şiirler bırakarak aşklarının hakını teslim ettiler.

Yıllar sonra 1954 yılında Cumhuriyet Gazetesi muhabiri Sermet Sami Uysal, Faruk Nafiz Çamlıbel'e sordu: Eşinizle aşk evliliği mi yaptınız? Yanıt ilginçti: "Hayır. Birbirimizi beğenip evlendik; duygudan çok kafa izdivacı oldu daha doğrusu."

Kim bilebilir; belki de Faruk Nafiz Çamlıbel ölümsüz aşkını hiç unutamadı. Sadece rastlantı mıdır bilinmez, Şükûfe Nihal'in ölümünden bir buçuk ay sonra vefat etti.

Tahsin ALTIN / İnegöl Okyanus Koleji

MEMDUH ŞEVKET ESENDAL

(28 Mart 1883-16 Mayıs 1952)

1883 yılında Çorlu'da doğan sanatçımız çeşitli sıkıntılardan dolayı düzenli bir eğitim görememiştir. Kendi gayretleriyle Farsça, Rusça, Fransızca öğrenmiştir. Galatasaray ve Kabataş Liselerinde öğretmenlik yapmıştır. Müfettişlik, elçilik ve milletvekilliği de yapan sanatçımız 16 Mayıs 1952 yılında vefat etmiştir.

İyimser ve sevecen bir mizaca sahip sanatçımız edebiyat dünyamıza 1908 yılında Tanin gazetesinde yayımlana Veysel Çavuş hikâyesiyle girmiştir. Üç tane de roman kaleme alan Memduh Şevket daha çok hikâye yazmada yoğunlaşmıştır. 1934 yılında yayımlanan Ayyaşlı ve Kiracıları

romanı CHP Roman Armağanı'nda derece almıştır. Siyasi ve edebî kimliğinin birbirinin önüne geçmesini istemediğinden çeşitli imzalarla eserlerini yayımlamıştır: M.Ş, M.Ş.E, Mustafa Yalınkat... Memduh Şevket ilk hikâyelerini Maupassant etkisinde ele alırken daha sonraları hikâyelerini Çehov etkisinde yazarak Türk hikâyeciliğinde birçok sanatçıyı etkilemiştir.

Bizler de Memduh Şevket Esendal'ı ölümünün yıl dönümünde rahmetle anıyoruz.

Nilay YUNUSOĞLU
Bahçeşehir Okyanus Koleji

USTALARIN İZİNDEN

KARGA YAVRUSU

Nüfus Kâtibi Sivrilere Kadir Efendi'nin oğlu on yaşarında Nazif, Karadonlu-ların Mustafa'nın oğluna bir uçurtma verip bir karga yavrusu almış besliyor.

Anası ve büyükanası, nedense bu karga yavrusunu istemediler:

"Besleme o pis kargayı" dediler.

Oğlan dinlemedi. Götürmüş arpa ambarına saklamış, orada besliyor.

Babasına söylediler, aldırmadı, Bir daha söylediler:

"Bizi dinlemiyor, sen de aldırılmıyorsun, bu oğlan artık büsbütün haylaz olacak" dediler.

Babasının bir kızgınlığına rast gelmiş olacak, ağlamasına yalvarmasına aldırmadı, dövmeye başladı. Kimseler elinden alamadılar. O kadar dövdü ki, dövdü ki oğlan bayıldı; o da öldü diye bıraktı, çıktı gitti.

Anası, anasının anısı, ağlayarak çocuğu ağaçtan çözdüler., sundurmaya uzattılar, komşular yetiştirdiler, yüzüne su serptiler, nişadır ruhu koklatıldılar, ayılmadı.

Anası, büyükanası saçlarını başlarını yoldular.

Bir yandan da belediye hekimine haber gitti. Hekim geldi, çocuğa baktı, ayılttı. Gönüller de hoş oldu. Yalnız hekim kapıdan çıkarken komşulara demiş ki:

"Ben bu işi hükümete haber vermeliyim! Belli olmaz, yarın çocuğa bir şey olursa benim yakama yapışsınlar!"

Bu söz işitilince oğlanın anası ve anasının anası yeniden coştular, ağlamaya başladılar. Kadir Efendi'ye haber yolladılar. Geldi. Kanı soğumuş ve yelkenleri suya inmiş!

Anlattılar. Korktu. Doktora koştular. Yalvarış, yakarış, ant şart ki, bir daha çocuğa gül yaprağı ile dokunmayacaklar! Neyse, işi örtbas ettiler.

Oğlan da birkaç gün sonra ayaklandı ve iki karga yavrusu beslemeye başladı.

MEMDUH ŞEVKET ESENDAL

USTALARIN İZİNDEN SUDNO

“Göç” teması ile Tematik Öykü Yarışması
birincisi öğrencimiz Emirhan Kanat
öğrencimizi tebrik ederiz.

Tren frenlerinin yarattığı sert etkiyle telaşlı bir şekilde gözlerini açtı. Yedi saatlik yolculuğun tamamını uyuyarak geçirmişti William. Karşısında küçük kardeşi ve babası oturuyordu. Birbirlerine sarılarak kâbusun bitmesini bekliyorlardı. William'ın hemen yanında kendinden çok sevdiği annesi oturuyordu. Bir dakika. Annesi neredeydi? Gözlerini kapatarak karanlığa ulaşmadan hemen önce annesinin zarif ellerini tuttuğuna yemin edebirdi.

Telaşlanarak babasına sordu fakat o da kendisi gibi yeni açmıştı gözlerini. Kardeşi ise daha olan biteni kavrayacak yaşta değildi. Kafasında olumsuz düşünceler tam oluşmaya başlarken omzunda soğuk bir el hissetti. Elin soğukluğundan bir anda bütün vücudu buz kesti. Nedenizce korkmuş, tüyleri diken diken olmuştu fakat hemen ardından gelen annesinin sesiyle rahatladı. William'ı, dünyada hiçbir şey annesinin yokluğundan daha fazla korkutamazdı. Babasını da severdi fakat her çocuğun hak ettiği ilgiyi kendi babasından hiç göremedi. Savaşın neden olduğu zorunlulukla sürekli ev değiştirmekten

ve canlarını koruma kaygısından huzurlu aile ortamını hiç yaşamamışlardı. Her göç kendilerini daha çok yıpratmıştı fakat bu yeni doğan fırsat hepsine tekrardan umut vermişti. Yeni bir ev, yeni bir hayat.

Kondüktörün denetiminde herkes trenden indirildi ve ufak araçlarla sınır noktasına götürüldü. Yaklaşık üç yüz kişi bu sefer şanslarını farklı bir ülkede deneyecekti. Bu sene savaşın yirmi ikinci yılıydı. İki komşu ülke siyasi sebeplerden ötürü uzun zamandır anlamsız bir kavgaya tutuşmuştu. Savaşın çıkma sebebi çoktan unutulmuş; akan kanların, parçalanmış ailelerin, ölen masum çocukların sayısı tutulmaz olmuştu.

William ve ailesi sınır kontrol noktasında sıralarını bekliyorlardı. Ortam çok sessiz ve bir o kadar da gergindi. Bir kaçak veya canlı bomba ihtimaline karşı telli duvarları koruyan keskin nişancılar vardı. Her an bir kişi zevk için bile hedef olabilirdi. Modern savaş gerçekten de insanı soğuk bir makineye dönüştürüyordu. Yiyecek bul, hayatta kal, şükret...

“Sıradaki” uyarısıyla William’ın kardeşi Michael küçük bir metal kutuyu andıran odaya girdi. Yaşının henüz küçük olmasından dolayı onu çok zorlamadan geçirdiler. Annesi de metal kutudan çıkınca içeri William girdi. Hiç bitmeyecek sandığı bir süre boyunca sayısız soru yağmuruna tutuldu içeride. Gümrük memuru henüz kırklı yaşlarında duruyordu fakat işinin zorluğundan saçları beyazlamaya, uzun kararmış yüzünde derin kırışıklıklar oluşmaya başlamıştı. William içeride kaldıkça stresten terlemeye, elleri titremeye başladı. “Ne olabilir ki, yanlış bir şey mi yaptım?” gibi sorularla iyice gerilmişti. Bu durum gümrük memurunun gözünden kaçmadı ve onu sorularıyla daha fazla sıkıştırmaya çalıştı.

William üniversitede psikoloji bölümü öğrencisiydi. Mezun olmasına altı ay kalmıştı fakat kader onu çok severek ve zorlanarak girdiği üniversitesinden ayırdı. Kaç yıldır psikoloji eğitimi almasına rağmen şu anda kendi beynine hakim olmakta zorlanıyordu. Savaşta ve göç esnasında gördüğü korkunç şeyleri her gece kabuslarında yeniden yaşıyordu.

Gümrük memuru somurtan bir suratla “sorun çıkartma” diyerek William’ın sınırdan geçmesine izin verdi en sonunda. Bütün aramalarına rağmen bir problem bulamamıştı. Nihayetinde William çok düzgün bir çocuktu. Etrafındaki herkesi güldürmeyi ve mutlu etmeyi severdi ama gariptir ki özel hayatını hiç kimseye paylaşmazdı. Yalnızken ne yapıp ettiğini, neler düşündüğünü ailesi bile bilmezdi. Dışarıda, “çok yakında her şey hallolacak, yeni evimizde hep birlikte mutlu olacağız.” diyen annesine sıkıca sarıldı. Yirmi bir yaşında olmasına rağmen annesinin yanında ufak bir çocuk gibi hissediyordu

kendini. Sanki hayatındaki tek ilaç annesiydi. Bir dakika. Babası niye odaya girdiği kapıdan geri çıkarılıyordu? Mutlulukla gülümseyen dudakları, babasının reddedildiğini anladığında titremeye başladı. Bir süre sonra gözyaşları da akmaya başladı. Neden reddedilmişti? Sorun mu çıkarılmıştı? Kimliğinde yanlış bir şey mi vardı?

Yine ardı ardına gelen sorularla, kendi kafasında yarattığı karanlık dünyasına geri döndü. Orada her şey mutsuzluktan ibaretti. Küçükken dünyaya toz pembe bakarken savaştan dolayı bir çiçek gibi solmuştu ruhu. Sınırı belirleyen dikenli tellerin arkasından babasıyla tekrar konuşma fırsatı yakaladı. Pasaport ve kimlikteki isimler uyuşmamıştı. Bir yanlış harf yüzünden adamı sınırdan içeri almamışlardı. Bir aile direksizdi artık. “Her gün arayacağım, mektupla para göndereceğim.” diyerek teselli etmeye çalışıyordu çocuklarını. Gerçekten de zor durumdaydılar. Tüm paraları babalarında kalmıştı. Annelerinde değersiz birkaç takıdan başka bir şey yoktu.

Sahibini zar zor ikna ettikleri bir otelin en çirkin ve bakımsız hatta sağlık şartlarına uygun olmayan iki odalı dairesini tuttular. William, “Göç etmek zorunda mıydık?” diye annesini sıkıştırdı. Kendisinden bile çok sevdiği annesine kızgındı. Bu daha önce hiç olmamıştı. Kafasını yukarı aşağı sallamak dışında bir hareket göstermemesine çok sinirlenerek odasına geçti. Kapıyı öyle hızlı çarpmıştı ki menteşelerden biri yerinden çıktı. Babasının küçükken ona biraz marangozluk öğrettiği günler geldi aklına. Mutlu olmaya hakkı var mıydı artık ondan bile emin değildi. Şu an yaşadığı hayat için çektiği zorluklara değer miydi? Babasını yeniden görebilecek miydi? Para sorununu halledip daha iyi bir eve geçebilecekler miydi? Ve en önemlisi de yarım kalan eğitimine devam edebilecek miydi?

William küçüklüğünden beri psikolojik rahatsızlıklara ilgi duyardı. Annesi olumsuz etkilenmesini istemese de, öğretmenleri küçük yaşta bir çocuğun psikolojiye meraklı olmasını ilginç bulduklarından sesini çıkarmamıştı. Acaba o öğretmenleri hala yaşıyor muydu? Radyodaki haberlerden eskiden yaşadığı şehrin neredeyse dümdüz olduğunu duymuştu. Durum öyle kötüydü ki insanlar sabah mağdur, akşam hırsız oluyordu. Ahlak kalmamıştı, sadece

yaşam ve ölüm vardı. Hayatı anlamlı kılacak değerlere sahip değillerdi artık. William'a göre hayatın belirli bir anlamı yoktu. Önemli olan insanların yaşamlarına kendi yaptıklarıyla bir anlam katabilmeleriydi. Hayatı sorgulamayı severdi lakin pesimist olması durumu biraz karamsarlaştırıyordu. Tavana bakarak hayallere dalmıştı ki odanın kapısı yavaşça açıldı. Annesi sıcak çorba getirmişti. Sıcak çorba bu zorlu gecede çok iyi gelmişti.

İstemedi sesi titredi ve stresten ısırıp kanattığı dudakları arasından "anne" diyebilirdi. Gözleri doldu, yirmi bir yıl kaos içinde yaşamak kolay değildi. Annesi hafifçe gülümseyerek çorba kasesini masaya koyup oğlunun yanına oturdu. Ona sıkıca sarıldı. Saçlarını kokladı. Oğlunu bugün görmeye alışık değildi. Dışarıya mutluluk saçarken, içerden yavaş yavaş öldüğünü o da fark etmişti. Bu şartlar altında halini normal karşılıyordu. Bugüne kadar bir şey yapmayarak belki de hata etmişti. Mutsuzluk giderilebilir fakat uzun süre mutsuz kalmak, işte o biraz tehlikeli bir durumdu.

O akşam anne oğul uzun uzun sohbet ettiler. Annesi anılarını anlattı, William yazmaktan zevk aldığı şiirlerini okudu. Felsefeden aldığı kadar edebiyattan da zevk alıyordu. Birkaç defa hikâye yazmayı denemişti fakat pek başarılı olmamıştı. Sonradan şiire merak saldı. Mutsuz olduğunun o da farkındaydı. Çeşitli şeyler denedi ama hepsi hikâye yazarken çabalaması gibi sonuçlandı. Her yeni hobi edindiğinde göç etmek zorunda kalması da bir etkendi tabii ki mutsuzluğuna. Şiirle tanışması onun için büyük bir şans. İsteddiği her zaman yazma imkânı vardı. Gündüzleri ilham gelmediğinden uyuyor, gece-

leri oturup yazıyordu. Depresifliğini şiirlerinde dışarı vuruyordu. Yazarken kendini pandoranın kutusu gibi hissediyordu. Annesine en az karamsar olanlarını okudu. O gece uzun zamandır duymadığı mutluluğu hissetmişti.

Üç koca ay geçti. Ne babasından bir daha haber aldı, ne de yaşamaları için gerekli olan paralar. Acaba terk mi etmişti onları? Belki de acımasız hayattan nasibini almıştı. Kardeşi de son bir haftadır çok ateşliydi. Gönüllü bir doktor ücret almadan onu muayene etmişti ama ihtiyacı olan ilaçları alamamışlardı. Annesiyle artık daha sık kavga etmeye başlamıştı. Birkaç gün konuşmadıkları bile oluyordu. Kardeşi acı içinde yatakta kıvranırsa annesiyle tartışmak vicdanından bir parça kopartıyordu sanki. Bugünlerde radyoda da ilgi çekecek bir şey yoktu. Savaş haberleri, sınırdan kaçak geçmeye çalışırken vurulan insanlar... Tek dinlediği şey her gün öğle vakti çalan Sudno adlı şarkı idi. Şarkı aslında çok karamsardı ama William kendisini dinlendirdiğini düşünürdü. Sözleri aklını kurcalamıyordu, ritmi ruhuna ilaç gibi geliyordu. Sevdiği üç şey kalmıştı sanki: şiirleri, küçük kardeşi Michael ve Sudno. Yanlarında olması dışında annesini artık pek umursamıyordu. Okulunu da bitirememişti ama soran olursa psikolog olduğunu söylüyordu. Ne garipti. Kendini tedavi edemiyordu.

Kapının huzur kaçırıcı gıcırdamasını duydu. Normalde annesi anahtarla olmasına rağmen kapıyı çalardı. İlk defa anahtarla kapıyı açmıştı, Çantasını yere bıraktı, kapıyı kapatmadan kanepeye oturdu. Elleriyle yüzünü kapattı ve ağlamaya başladı. Masmavi gözleri kırmızıya dönmüştü. William olan bitene anlam veremeden kapıyı kapadı ve annesinin yanına oturdu. Merak

etmişti. Akli yine sorular üretmeye başladı. Michael neredeydi? İki gündür durumu daha kötüleştiği için annesi onu hastaneye götürmüştü. Kendine sorduğu sorular şu ana kadar düşündüğü en kötü cevaba götürdü kendisini ama emin olması lazımdı. Belki de kötü bir şey olmamıştı ama neden ağlıyordu o halde? Annesinin göz yaşlarını sildi ve çenesini tutarak yüzünü kaldırdı. “Ne oldu?” diye sordu. Annesi bir süre sadece “Michael” diyebilirdi.

Michael, hastanede annesinin elini sımsıkı tutarken fenalaşmıştı. Kalp ritim bozukluğu ve ateş, kalbinin normalin kat kat üstünde atmasına sebep olmuştu. Dokuz yaşındaki Michael’ın küçük ama hayallerle dolu kalbi durmuştu. William’ın tek hissettiği... Aslında hiçbir şey hissedemedi. Elleri buz kesildi, kalbi sıkıştı, dili tutuldu... Tek kelime edemeden odasına gitti. Annesiyle konuşmadı bile. Kardeşinin gittiğini duymak delirmesine sebep olabilirdi, olabilir miydi?

Bütün gece ağladı ve en kötüsü de kimse fark etmedi. Annesi de gece boyunca ağladı. İkisinin de gözüne uyku giremezdi zaten. Savaş resmen ailelerini parçalara ayırmıştı. Yatakta yer değiştirip durdu , “Çık kafamın içinden” diye sayıklıyordu. Üzüntüsünü bastırmak için kalemını aldı ve şiir yazmaya çalıştı.

William’ın annesi güneş doğarken zar zor uymuştu. Birkaç saat sonra uyandı. Michael’ın küçük bedeninin morga götürülüşünü unutamıyordu. İyi ki William orada yoktu. Cenaze masraflarını nasıl karşılayacaklardı? Sigarasını yaktı ve ellerinin titremesine mani olamayarak yiyecek bir şeyler hazırlamaya koyuldu. Normalde hep Michael’ın en sevdiği tostu yapardı ama bu kez sadece bir bardak su ve kurumuş ekme dilimiyle yetindi. William’ı merak etti, ne de olsa o da oğluydu. Üzüntülerini paylaşırlarsa felaketi beraber atlatabilirlerdi. William için tabağa iki dilim ekme daha koydu ve odasına yöneldi. Mutlu görünmeye çalıştı, eskiden ailede herkesin olduğu gibi. Elleri dolu olduğundan kapıyı zar zor açtı ve seslendi: “Will ...”

Gördüğü şey gerçek olamazdı, büyük ihtimalle iyi uyuyamadığından beyni tarafından kandırılıyordu. İnanmak istemedi ama bir anda tüm vücudu boşaldı ve kahvaltı tepsi yere düştü. Kırılan bardak ve tabak, William’ın dayanamayan ruhu gibi.

William... O... Onun cansız bedeni tavandan sarkıyordu. Odayı saran sert rüzgârla beraber sağa ve sola sallandığı da oluyordu. Bitiremediği

okulun kravatıyla kendini asmıştı. Son nefesini verdiği halde gözleri açıktı, yere bakıyordu ama gözlerinin arkasındaki ışık solmuştu. “Oğlum” diye yeri göğü inleterek cansız bedenine sarıldı. Yaşamaktan her zaman keyif almıştı William, son birkaç ay öncesine kadar. Taniyanlara sorsanız mutlu ve çok tatlı bir çocuk olduğunu söylerlerdi hatta onunla olan komik bir anılarını bile anlatırlardı.

Yaşamamın bedeli maalesef günümüzde çok ağır, hem ruhsal hem de fiziksel anlamda. İnsanların bencil ve kindar olduğu bir toplumda delirmemek mümkün müdür zaten? Hele savaş yüzünden sürekli yeni yerlere adapte olmaya ve yaşam ile ölüm döngüsünde gidip gelmeye maruz bırakılmış gencecik bir delikanlı için. Belki şimdi daha iyi bir yere göç etmişti, son defa.

Gözyaşlarıyla oğlunun ellerini ıslatırken cebinde bir kabarıklık gözüne çarptı. En sevdiği şiirin yazılı olduğu kâğıdı buruşturup cebine koymuştu:

ÇIK KAFAMDAN

*Ruhumun bir yanı her daim boş kaldı,
Hiçbir zaman gidecek bir yönüm olmadı.*

Hayat okyanus,

Ben ise devasa bir kalyon.

Kürekerimi çekecek bir tayfam yok,

Beni destekleyen bir rüzgâr yok.

Bir şeylere feda olmak için dünyaya çok mu geç gelmişim?

Takımız kazanmış ardından oyuna ben girmişim

Lakin kazanacak bir şey yok,

Kaybedecek çok şey varmış.

Gidecek yerim kalmamış,

Her an evimden kovulabilirmişim.

Şiiri tam kavramadan birkaç kere okudu. Oğlundan geriye kalan son şeydi ne de olsa. Dayanılmaz bir acı hissetti. Bir anne buna nasıl dayanabilirdi ki?

Bir psikoloji öğrencisiydi William, kendi sorununu biliyordu lakin çözmeyi başaramamıştı. Demek ki haklıydılar: Terzi kendi söküğünü dikemezdi.

*Modern savaşta bir köpek gibi, hiçbir geçerli
sebepten olmadan öleceksiniz.*

~ Ernest Hemingway

Emirhan KANAT / 10-A
Bayrampaşa Okyanus Koleji

EDİP CANSEVER “İKİNCİ YENİ’NİN İNCİSİ”

*Yeşil ipek gömleğinin yakası
Büyük zamana düşer.
Her şeyin fazlası zararlıdır ya.
Fazla şiirden öldü Edip Cansever.
Cemal Süreya (“Edip Cansever” 295)*

Türk edebiyatının mihenk taşlarından Edip Cansever... O iz bırakan dokunuşlara sahipti. Hüzün ve yalnızlık... Ancak öyle bir hüzün ki, mutluluğa kapıyı aralayan, öyle bir yalnızlık ki, ona koşan ve kaçınan!

Ve Yerçekimli Karanfil! Edip Cansever, kendisini izleyen her kuşağın yüreğine yazarken usul usul kokan Yerçekimli Karanfil. “Fazla şiirden öldü”yse Cansever, “en fazla” kısmında Yerçekimli Karanfil.

*Biliyor musun az az yaşıyorsun içimde
Oysaki seninle güzel olmak var*

Öldü işte mavilik derdiyle yer çekimli karanfillerin arasından gelmiş bulunan.

*“Sen ölüm!
Seni hiç düşünmeden yaşadık
Seni hiç düşünmeden yaşayacağız
bundan sonra da.”*

Şimdi anıyoruz onu 35. ölüm yıldönümünde sevgiyle, aşkla, saygıyla, minnetle, şükranla ve bir sap kırmızı karanfil ile...

Tuba KOÇAL ÇAKIR
Beykent Okyanus Koleji

*SENİ GÜNLERE BÖDÜM
Seni günlere böldüm, seni aylara
Daha yıllara, yüzyıllara böleceğim
Ve her zaman söyleyeceğim ki beni anla
Böyle eskitilmiş de olsa bu kalbi
Minesi çatlamış bir diş gibi durduracağım
karşısında.*

*Şiirler söylenir, şiirler biter
Biz bu sevdayı neresine sakladık ki sen ona bak da
Kahverengi avuçlarına mı gözlerinin
Tam oradan mı kahverengi yağan bir aydınlığa.*

*Bütün günler yenileşir her bekleyişte
Ve bütün dünler, bütün geçmişler
Kapını açarsın ki bir de, hiç kimseler yok
Çaresiz, benim sana gelişim de hep böyle.*

*Dün akşama doğru turuncu bir bulut geçti
Sonra bütün bulutlar hep birden geçti
Anılar, anılar, belki hepsi bir kelime*

EDİP CANSEVER

UMUT EKTİM KALBİME

“Umut” teması ile Tematik Şiir Yarışması
birincisi Gülay Aşkıldil Demir.
Öğrencimizi tebrik ederiz.

İsim türü olsa da soyut,
Hayatı algılama da fikrimce, en somut,
Sizce adı ne olmalı, hani yanıt?
Dünyayı daha yaşanılabilir yapar dediniz, değil mi,
umut.
Yetiştir yüreğinde bir umut ağacı,
Bilmelisin ki umut, her derdin ilacı,
Bu sözü yap, baş tacı.
Artık baş edebilirsin hayatın gerçekleriyle, olsalar da
acı,
Hele insanlığa faydalı bir bireysen, umutlarını
paylaşımca,
Ümit tohumlarını serptin topluma, yaşama sevinci
aşılacağı.
Gelelim şimdi tanışmama umutla; öyküm,
tümüyle hakikat
Yaşama erkenden cee deyince, ihtiyacım olmuş
kendisine, o saat,
Adım olmuş prematüre, hani şu normal bebekten
birkaç küçük ebat
Sebebi; dinlemediğim, vaktin dolmadı, gelme
diyen komut,
Sahibi de ilk ingamla, kulakları şenlendiren doktor
amcam Murat
Şansı yüzde elli demiş, kalan elliye de paravan
çekmiş hayat,
Olabilmiş gözü yaşlı ailemin, günlerce süren
bekleyişine umut.
Annemin sütü çare minik bedenime, o şifalı tat,

Babamla, pamuk şekeri dedeme mesken, kuvözlerin
bulunduğu kat,
Allah'ın izniyle, sarılmışım yaşama tüm engellere
inat.
Sanırım o günlerden yadigar, olmamak için şah
mat,
Umut tarlamı hep yeşerttim, hasadı alabileyim
diye kat kat.
Biberonla vedalaşmadan başladı, harflerin
dünyasına konukluğum,
Peşinden geldi, kitaplara sonsuz yolculuğum,
Umuda dair öykülerde, başkahramanlık doya-
madığım.
Ümit sevdalısı Pollyanna ile mutluluk oyunu
oynadım,
Pinokyo'nun insan olma umudunu gerçekleştiri-
mesine tanık oldum,
Peter Pan'le, hep çocuk kalma umuduyla, var
olmayan ülkeye uçtum,
Umudun, başarmanın ilk adımı olduğunu anladım.
Sonraları en çok ilgimi çeken, umutlarını ger-
çekleştirirlerdi.
Edison, umut etmekten vazgeçseydi,
Graham Bell, hayallerini terk edip umutsuzluğu
seçseydi,
İnsanlık, bu denli geniş olanaklara sahip olabilir miydi?
Ya gururumuz Aziz Sancar, umutlarına sırt çe-
virseydi,
Ümidiyle harmanladığı çalışmalarının ödülü

Nobel'i alabilir miydi?
Günümüzün umudu da Korona denilen illeti,
Sonsuza dek yok etmek değil mi?
Özgürlüğümüzü kısıtlayıp, okulumuzdan ayıran
bu pandemi,
Kaf Dağı'nın ardına gizlenmeli,
Ancak, küllerinden yeniden doğarak, mahvetmeye
çalışırken evreni
Umutumuzu asla kaybetmemeli,
Maske, mesafe, temizlik kurallarını göz ardı
etmemeli,
Sevdiklerimizi almasına izin vermemeli,
Birlik ve umudun gücüyle, üstesinden gelmeli,
Bu virüsü, uzay boşluğuna hapsedmeli.
Karşılaşılan her zorluk, aslında umuda açılan
kapımız,
En özel örneği değil mi, Kurtuluş Savaşımız?
Genç yaşlı demeden, olmak için bağımsız,
Umutlarının peşinden, canını esirgmeden gitti
halkımız,
Her köşesi, kefansız yatanlarla doldu yurdumuz,
Şehit kanyıyla yazıldı, kahramanlık destanımız,
Vatanımızın sonsuzluğu, ortak umudumuz,
Hiç bitmesin umuda yolculuğumuz.

Bizler şanslı ataların, şanslı torunları olan Türk
gençleriyiz,
Umutlarımızın yaktığı meşalenin ışığında ilerle-
meliyiz,
Türkiye'mizi, hak ettiği yere taşımak olmalı
hedefimiz,
Muhtaç olduğumuz kudret, damarlarımızdaki
asil kandadır, eminiz!

Gülay Aşkıldil Demir / 9-A
Çekmeköy Okyanus Koleji

OKUDUK-ELEŞTİRDİK

CESUR YENİ DÜNYA

Tematik Okudum-EleştiriYorum Yarışması
birincisi Yurda Duru Yavuz.
Öğrencimizi tebrik ederiz.

“Hey cesur yeni dünya ki içinde böyle insanlar var!” “Bazen gerçekten tuhaf konuşuyorsun. Herneyse, yeni dünyayı kendi gözlerinle görseñ daha iyi olmaz mı?”

Aldous Huxley'nin 1932'de kaleme aldığı Cesur Yeni Dünya, çağının çok ötesinde, geleceği oldukça ilgi çekici ve korkutucu bir şekilde hayal etmemizi sağlamış bir romandır. Kitapta verilen bigilere göre 1932'den yaklaşık 350-400 yıl sonrasında, küçük medikal kazalar haricinde düzensizliğin neredeyse var olmadığı, devletin insanları yönetmek için şiddet yerine kendi mutluluklarını kullandığı, savaşın var olmadığı, herkesin mutlu olduğu, herkesin herkese ait olduğu, ilk bakışta ütöpik görünen ancak her ütopya gibi gerçekte bir distopya olan korkak bir gelecek anlatılıyor. Bu dünyada insanlar genetik özelliklerine göre farklı sınıflara ayrılıyorlar, kimse “doğal” yoldan doğmuyor veya doğum yapmıyor hatta “doğmak” kavramı bile insanların kusmasına neden olabiliyor.“Aile”,”ebeveyn” sözcüklerinin sadece ağza alınması bile ahlaksızlık sayılıyor. İnsanların bu düşünceleri ise şartlandırılmalarından kaynaklanıyor. Şartlandırma, insanların embriyo halindeyken ayırdıkları sınıfların hepsi için ne kadar farklı yapılsa da herkes için aynı olan noktaları da var, doğadan nefret etmek, kitaplardan (veya eski sayılabilecek herhangi bir şeyden) korkmak, her zaman kendi sınıfından mutlu olmak gibi. Ayırdıkları sınıflar; korkulacak kadar

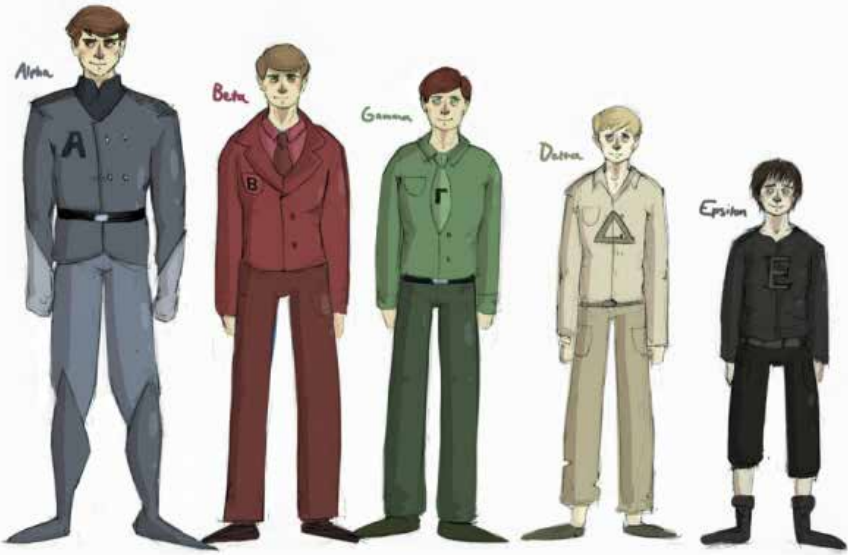
zeki olan Alfalar, Betalar, alt sınıf Gamalar, okuma yazmayı bile öğrenemeyen Deltalar ve “yarı moron” Epsilonlar olarak belirtilir. Bu sınıflar arasında Alfa ve Betalar haricindekilerin hepsine “Bokanovski” adında bir işlem uygulanıyor, aptal olması gerekenlerin kanlarına yapay alkol katılıyor veya embriyo gelişirken gerektiği kadar oksijen verilmiyor, bokanovskileştirilme sonucunda tek bir yumurtadan ortalama 96 adet ikiz üretilebiliyor bu alt sınıflar kendi düşüncelerine sahip olamayacak kadar zeka yoksunu oluyorlar. Tabii ki zeki olmayanları kandırmak, yönetmek ve mutlu etmek Alfa ve Betalardan daha kolay o nedenle toplumun çoğunluğu Gama, Delta ve Epsilonlardan oluşuyor. Alfa ve Betaları da kontrol altında tutmak için şartlandırılmaları haricinde soma var. Soma: herhangi bir yan etkisi olmayan, insanın gerçeklik algısını bozarak mutlu olmasını sağlayan, devlet tarafından verilen bir tür uyuşturucu. Kitapta 10 Dünya Denetçisinden biri olan Mustafa Mond bu durumdan şu şekilde bahsediyor;

“Mutluluğa ve istikrara inanıyoruz. Alfalardan oluşan bir toplum, eninde sonunda istikrarsız ve sefil olmaya mahkumdur. Çalışanları sadece Alfaların oluşturduğu bir fabrikayı düşünün,

yani ayrı olan ve akrabalık bağları olmayan, iyi bir mirasa sahip, özgür (sınırlar dahilinde) tradesiyle seçimi yapabilecek ve sorumluluk alabilecek bireylerden oluşsun. Bir düşünsenize!..” “...Abes bir durum olurdu. Alfa olarak şişeden alınmış, Alfa olarak şartlandırılmış bir bireyin bir yarı moron Epsilonun işini yapmaya mahkum olduğunu..çıldırırdı!” “...Optimum toplum buz dağı örneğine göre kurulur; dokuzda sekizi su seviyesinin altında dokuza biri ise üstünde.” “Su seviyesinin altındakiler mutlu mu peki?” “Üstündekilerden daha da mutludurlar.” “O yaptıkları berbat işlere rağmen mi?” “Berbat? Onlar öyle düşünmezler.

Aksine işlerini çok severler. İşleri hafiftir, çocuk oyuncağıdır. Beyinleri veya kasaları asla zorlanmaz, yedi buçuk saat hafif iş, sonra da soma tatilleri, oyunları, sınırsız çeşitlendirmeleri ve duygusal filmler. Başka ne isteyebilirler ki?”

Brave New World Social Classes

Dediklerinde de haklı sonuçta, eğer dünyada sadece Alfalar olsaydı herkes özgür düşünür, kaos ortaya çıkardı, alt düzey sınıflarında çalıştıkları işlerde çalışarak yaşamaktan daha çok isteyebilecekleri bir şey yoktur. Doğmadan önce hiçbir şeyi sorgulayamayacak kadar aptal olmak için tasarlandılar, doğduktan sonra 12 yıl boyunca uykularında bu iş için şartlandırılmaya mahkûmdular, uyanık oldukları zamanlar da çok farklı değildi, her hareketleri izleniyor ve mükemmel bir vatandaş olduklarından emin olunuyordu. Mustafa Mond'un dedikleri, herkesin kendisi olmaktan mutlu olduğunu anlatıyor. Alfalar diğerleri kadar aptal olmadıkları için mutludurlar, Gamalar ise Alfalar kadar çok çalışmadıkları için ve Epsilonlar kadar çirkin olmadıkları için mutludurlar. Herkes herkes içindir ve herkes her zaman mutludur. İnsanlar ölümü doğal bir süreç, mutsuzluğa sebep olamayacak kadar küçük bir olay olarak görmeye şartlandı-

rılırlar, en çok uzak durmaları gerektiği öğretilen şey ise yalnızlıktır. Birey olmaktır. Eğer birey düşünürse toplum sendeler, bu yüzden insanı “birey” yapabilecek her şey de yasaklanmıştır. Eski filmler, oyunlar, kitaplar şiirler... Bunların yerine hissedebildiğiniz filmler vardır, istediğinizde birlikte olmaya hazır insanlar vardır ve en önemlisi soma vardır. Bu kadar düzenli bir yaşamda kim neden mutsuz olabilir ki?

Bu teknolojik “ütopya” ya bir alternatif olarak bir Kızılgeril köyü olan Malpais vardır. Malpais'te insanlar hala doğal yoldan doğarlar, ebeveynleri tarafından büyütülürler, burada hala evlilik diye bir şey vardır ve soma yoktur. Malpais'te doğan kimsenin dışarı çıkmasına izin verilmez, özel izin almadıkça uygar insanlardan hiçbirinin girmesine de izin verilemez.

“Şanslı Çocuklarımız!” dedi Denetçi. “Sizleri duygusal açıdan rahatlatılabilme için -mümkün olduğunca duygulardan esirgemek için- hiçbir zahmetten kaçınmadık.”

Bu kadar düzenli bir sistemde sorun yaratabilecek, mutlu olamayacak tek tür insan ise sistemin hatalı ürettiği kişilerdir. Bu romanda hatalı üretilmiş olan iki ana karakter var; Bernard -kannına yanlışlıkla alkol katıldığından dışlanan ve yanlışlıkla mahkum olan bir Alfa- ve yanlışlıkla Malpais'te hamile kalıp medeniyete dönemeyen bir Beta'nın doğduğu John. Bernard'ı diğerlerinden farklı kılan şey (tıpkı John gibi) yalnızlığıdır. Yalnız olduğu için mutsuz olma özgürlüğüne erişebilmiş ve kendi adına düşünebilmiştir. Sonuçta mutlulukla köle edilmiş bir halkta köle olamayacak kişiler mutlu olamayanlardır. Ben Bernard'ın garipliği ve yalnızlığının bu kitapta gösterilme şeklini çok sevdim. Sadece “ben yalnızım” “beni dışlıyorlar” vs. gibi sözlü şekilde

ifade edilmiyordu;

“...Onu duyabiliyorum, geliyor.” Ama bu doğru değil, hiçbir şey duymuyordu ve ona kalırsa, hiç kimse gelmiyordu. Buna rağmen kollarını sallayıp en heyecanlılarına katılarak haykırdı ve diğerleri raks edip tepinmeye başlayınca o da aynısını yaptı.

...kızın ruhani bir parlıltıyla güzelleşmiş yüzüne bakmak bile ironik bir biçimde kendi ayrıklığını anımsayıp suçlu hissetmesine yetiyordu.

Örneğin; bu bölümde bir soma partisinde diğerleriyle birlikte soma içip dans etmeye, eğlenmeye çalışıyor ancak kendisi onlar gibi değil, ne kadar soma içerse içsin onlar gibi nedensiz yere mutlu olamıyor. Ayrıca hoşuma giden bir detay da Bernard onlarla birlikte eğlenemedikçe, onların coşkusunu gördükçe kendi yalnızlığına karşı duyduğu utanç artıyor. Bu tabii ki şartlandırılmasının bir sonucu. Ne zaman ayrı kalsa suçluluk duygusu onu içten içe öldürüyor.

“Bernard’ın tuhaflığı o kadar az bulunur türdendi ki, teklifi kabul etmekte tereddüt etmiş, hatta esprili çocuk Benito’yla birlikte tekrar Kuzey Kutbu’na gitme riskini göze almayı bile düşünmüştü. En azından Benito normaldi. Oysa Bernard...”

Hatırlatayım, Bernard’ı diğerlerinin gözünde farklı yapan sadece iki özelliği var; Kısa boylu olması ve cinsel ilişki konusunu başkalarının önünde konuşmak istememesi. Ancak bu kadar küçük farklılıklar bile toplum düzenine karşı bir tehdit olarak görüldüğü için tüm çocuklar bunun gibi davranışları ve düşünceleri manyaklık olarak görmeye şartlandırılıyor.

“...ama Lenina ağlıyordu. “Korkunç, korkunç!” diye tekrarlıyordu. “Nasıl böyle toplumsal gövdenin bir parçası olmamayı istemekten söz edebiliyorsun? Sonuçta herkes herkes için çalışır. Hiç kimseden vazgeçemeyiz. Epsilonlar bile-” “Evet biliyorum!” dedi Bernard alaycı bir tonla. “Epsilonlar bile faydalıdır! Ben bile faydalıyım. Keşke olmasaydım!” “Bernard!” diye şaşkınlık ve ıstırap dolu bir sesle kınadı. “Nasıl böyle yaparsın?” “Hayır, asıl sorun şu: Yapabilseydim ne olurdu? Neden

yapamayacağımı biliyorum sonuçta, ama eğer özgür olsaydım; şartlandırılmam beni köleleştirmemiş olsaydı?” “Fakat Bernard, sen korkunç şeyler söylüyorsun.” “Özgür olmak istemez miydin, Lenina?” “Ben özgürüm zaten, zamanımı keyifli geçirmek için özgürüm. Şimdilerde herkes mutlu!” Bernard güldü, “Evet şimdilerde herkes mutlu, bunu çocuklara beş yaşında öğretiyoruz. Ama başka şekilde mutlu olabilmek istemez miydin Lenina? Başkaları gibi değil, kendi istediğin gibi.”

Devlete, sisteme karşı gelmek sadece bir suçtan ibaret değil, “normal” olarak tasarlanmış

herkes düzensizliği iğrenç, korkunç, dünya dışı buluyor. Bernard’ın düzene karşı olan en küçük şikayeti, birlikte sadece kısa bir süre yalnız kalmalarını istemesi bile Lenina’yı ağlatmaya, korkudan çığlık attırmaya yetiyor. Bu dünyanın bence en ilgi çekici özelliği de bu. Cesur Yeni Dünya genelde en çok George Orwell’in 1984’adlı romanıyla karşılaştırılır, ancak bence bu aralarındaki en büyük fark, Cesur Yeni Dünya’yı 1984’ten hem daha rahatlatıcı hem de daha korkunç kılan şey. Normal totaliter düzenlerde, insanlar arasındaki düzen şiddetle, işkenceyle, silahlarla, kişinin aile-

sine karşı yapılan tehditlerle korunurken -tıpkı 1984 veya şu anki Kuzey Kore gibi- Cesur Yeni Dünya’da bunların hiç biri yok. Bunun yerine insanları düzenin olmayışından rahatsız olacak şekilde baştan tasarlıyorlar. Propagandayı saklamıyorlar, herkesin gözünün önüne koyuyorlar ve insanlar bunlardan zevk alıyor, almak zorundalar, başka yolları yok. Sisteme karşı gelmenin düşüncesi bile midelerinin bulanmasına yetiyor çünkü, eğer sistemin parçası olamazlarsa mutlu da olamayacaklarını biliyorlar, yalnız kalacaklarını da. Ki yalnızlık zaten herkesin uzak durması gereken, iğrenç bir kavram olarak algılanıyor. İnsanları tehditle, işkenceyle, “Sevgi Bakanlıklarıyla” değil, kendi arzularıyla köleleştiriyorlar. İnsanlar bundan hoşlanıyor. Sonuçta en iyi köle, köle olmaktan mutlu olmandır.

İkinci ana karakterimiz olan John ise Bernard’a görüldüğünden daha çok benziyor. İkiisi de yalnızlığın

acıyla yaşamak zorunda. John yerliler gibi değil, birincisi o beyaz tenli, bir Alfa'yı andırıyor ve diğerlerinden daha zeki. Annesi Linda ona okumayı öğretiyor, okuma Malpais'teki yerlilerin sahip olmadığı bir özellik. Tabii ilk başta okuyacak pek bir şeyi yok, Linda ona elindeki tek okunabilecek şeyi veriyor: Beta Embriyo-Deposu Çalışanları İçin Pratik Talimatlar. John bu tip "uygar" kitaplardan hoşlanmasa da okumasını geliştiriyor. Bu da John'un kafasını asla cevabını alamayacağı sorularla dolduruyor.

"Kimyasal madde nereden gelir Linda?" "Şey.. bilmiyorum. Şişelerden alırsın, şişeler boşalınca kimya deposundan daha fazlasını istersin. Sanırım kimya deposunda çalışanlar yapıyorlardır veya Kimya Fabrikası'ndan alıyorlardır. Bilmiyorum, hiç kimyayla uğraşmadım ben, benim isim embriyolardı."

".. İnsanın bilmediği o kadar çok şey var ki; benim ilgilendiğim konular değildi bunlar. Yani bir çocuk sana bir helikopterin nasıl çalıştığını veya dünyayı kimin yarattığını sorarsa ona ne cevap verirsin? Eğer sen bir Beta'san, oldun olalı Dölleme Odası'nda çalışmışsan ona ne yanıt verirsin? Ne yanıt verirsin?"

Buradan da anlaşılacağı üzere kimseye gereğinden fazlası öğretilmiyor, sadece yapmak için doğdukları işlerle ilgili öğrenim görüyor herkes. Herneyse konumuz Linda değil, John. John'un meraklılığı onu en sonunda William Shakespeare'in Tüm Eserleri adlı bir kitabı okumaya yöneltiyor ve bu, John'u edebiyat aşkıyla tanıştırıyor. Farklılığını iyice anlıyor ve kendini geliştirmeye çalışıyor. Merakı sona ermiyor tabii ki, merakı onu Malpais'e tatile gelmiş olan Bernard ve Lenina'yla birlikte geri uygarlığa gitmeye yöneltiyor.

"Bir çocuğun bir kızı elde edip edememesi kimi heyecanlandırır ki?"

Vahşi John, kesinlikle bu düzene uyum sağlayamaz. Onun için büyük bir kabustur. Çünkü John biliyordur ki gerçekten "anlamlı" bir mutluluğa kavuşmak için üzülebilmeyi, zorluklarla karşılaşmayı da bilmek gerekir. Burada üzüntüden

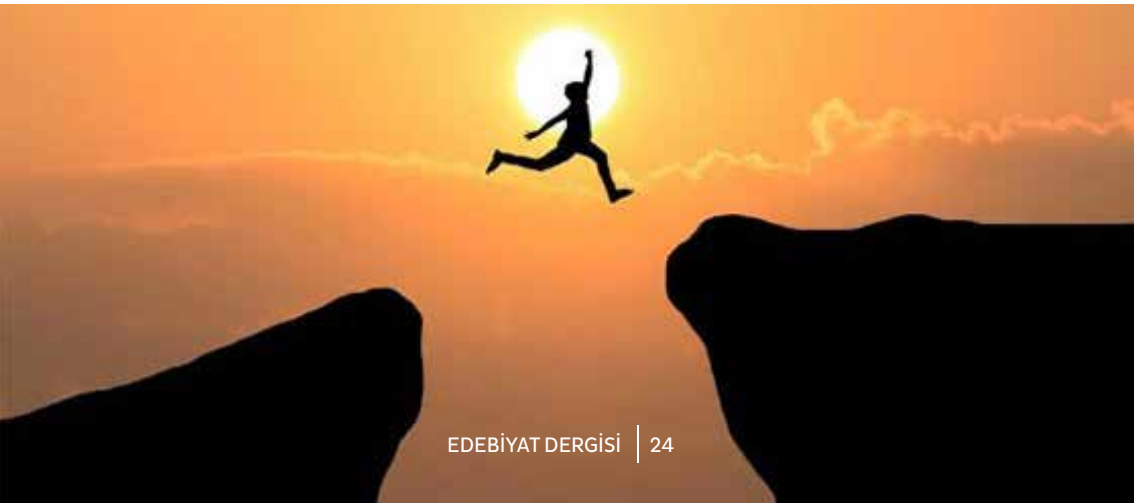
eser yoktur, yine tamamen yalnızdır, din, şiir, tiyatro hatta herhangi bir edebi eserin yayınlanmasına izin verilmemektedir. Sanat diye bir şey yoktur, sadece "duygusal" filmler vardır, gerçek bir duyguya hitap etmeyen, insanı bir uyuşturucu edasıyla iyi hissetmeye zorlayan bu "şeytan eseri" filmler vardır. Namus kavramı ortadan kalkmıştır ki John'u en sonunda delirten nokta da budur, John, Malpais yerlileri tarafından ne kadar dışlanmış olsa da onların geleneklerine uymaktadır. Bu nedenle Uygur insanların cinselliğe karşı olan bakış açısı onun iğrenmesine neden olur ve onu çıldırtır. Benim kitapta en çok hoşuma giden kısımlar ise buradan sonrasıydı, Bernard, Bernard'ın tek arkadaşı olan Hemholtz ve Vahşi John'un Dünya Denetçisi Mustafa Mond'la olan konuşmaları.

"Fakat Shakespeare neden yasaklandı?" "Eski de o yüzden. Burada eski şeyler işimize yaramaz." "Muhteşem olsalar bile mi?" "Özellikle de muhteşemseler. Güzellik çekicidir ve biz insanlarımızın eski şeylere kapılmasını istemeyiz. Yeni şeyleri sevmelerini isteriz. "Ama yeni şeyler o kadar korkunç ve iğrenç ki..." "Size söyledim ya, eskiler. Hem anlamaz onları kimse."

"Çünkü bizim dünyamız Othello'nunkıyla aynı değil. Sosyal çalkantı olmadan trajedi yaratamazsınız, dünyaya şu an istikrara kavuşmuş durumda. Herkes mutlu. Siz de gelmişsiniz özgürlükten bahsediyorsunuz, Bay Vahşi. Özgürlük!" Denetçi güldü."Bir de Deltaların özgürlüğün ne olduğunu bilmelerini bekliyordunuz."

Toplumun mutluluğunu tehlikeye atmamak adına dünyanın en azından bana göre en muhteşem olan şeyini, sanatı yasaklıyorlar. Korkutucu olan kısım, yasaklama nedenlerinde haklı olmaları. Sanat güçlüdür, bu yüzden toplumda mutlak düzen sağlamanın belki de en kolay yolu sanatı yok etmektir. Ayrıca buradan birkaç sayfa sonra Denetçi'nin bilimle ilgili söyledikleri de beni bir o kadar etkilemişti.

"Bilim tehlikelidir; Büyük bir özenle ağzına gem vurmak ve zincire bağlı tutmak zorundayız." Hemholtz, "Ne?" dedi. "Ama sürekli bilimin her şey olduğunu söylüyorsunuz,

şartlandırılmamızın en büyük öğretilerinden biri bu!"
*"Evet ama ne tür bilim? Siz hiç bilimsel eğitim almadı-
nız, o yüzden herhangi bir yargıya varamazsınız."*

Denetçi haklı, onlar asla bilimsel eğitim almadı, sadece "A kimyasalını B kimyasalıyla birleştir sonra embriyoya ver" şeklinde talimatları gerçekleştirerek bilim adamı olduklarına inandırıldılar. Ama bilim ilerleme, araştırma, değişim, merak ve zorluk demektir. Bunların hepsi ise yasaklanmış hislerden ibaret onlar için.

Kendilerine öğretilen talimatlar harici bilimle uğraşan, yasaklara rağmen sanatla uğraşmayı seçen, birey olabilmiş insanlara, düzene karşı gelenlere ne oluyor peki? Ben 1984'te olduğu gibi Sevgi Bakanlıkları bekliyordum, insanların fiziksel ve psikolojik işkenceyle tekrar "optimum hallerine" döndürüldüğü yerler, beyni yıkanan bu kişilerin geçmişleri unutturularak dünyaya salındığını öğrenmeyi bekliyordum. Ama sanırım Cesur Yeni Dünya'da gördüğüm yöntem daha ilginçti, tam olarak bir kabus gibi değil de sadece mutlak düzeni sağlayan bir sistem olarak görmemi sağladı bu yeni dünyayı.

"Duyan da boğazı kesilecek sanır." dedi Denetçi. "Oysa birazcık aklı olsa, cezasının aslında bir ödül olduğunu anlardı. Bir adaya gönderiliyor. Anlamı şu, dünyanın her tarafından gelen en ilginç erkek ve kadımlarla tanışabileceği bir yere gönderiliyor. Bireyselliğin farkına varmış bir sürü insan. Düzenden memnun olmayan, kendi bağımsız düşünceleri olan insanlar. Kısacası, biri olmayı başaran herkes. Size neredeyse imreniyorum, Bay Watson."

Eğer adalar kitapta anlatıldığı gibiyse ve sadece Hemholz'ü adaya gitmeye ikna edebilmek için Denetçi bunları söylemediyse, bu dünyadan o kadar da nefret etmediğimi söylemem lazım. Sadece aklımda kalan bir soru var, gerçekten de sisteme karşı gelen herkesi adalara, özgür olabilecekleri ve kendileri gibilerle bir arada olabilecekleri bir yere göndermek güvenli mi? Yani, yazımın başında bir isyan çıkarmak için ortada neden olmadığını söylemiştim ama bu sadece sistemin içindekiler için geçerli. Ya adadakiler? Hiç mi isyan çıkmadı? Neden birlik olup sistemi yok etmeye çalışmadılar, güçleri yetmediğinden mi? Tam olarak açıklanmamış olsa da anladığımız kadarıyla dünyadaki neredeyse tüm ada ülkeleri bu tür insanları içinde tutacak bir yer olarak tasarlanmış, eğer bu kadar adaya ihtiyaç varsa birey olabilen çok kişi var demektir, sayıları yetiyor demektir ve ayrıca unutmamamız gereken bir şey daha var: Bu adalardaki insanların çoğu Alfa ve geri kalanların hepsi de Beta. Çoğu asker ve görevlinin Delta/Epsilon olduğunu varsayabiliriz ve bu koşullar altında bile kimsenin kaçamaması ve isyana sebep ol-

mamaları biraz şaşırtıcı. Tabii Malpais yerlileri ve John'a yaptıkları gibi insanları gaz bombası veya soma gazıyla sakin tutuyor olmaları da muhtemel. Sadece adaların daha detaylı anlatılabilmesini isterdim, veya en azından John'un da bir adaya gönderilmesini. Ne yazık ki John'un Hemholtz'le birlikte bir adaya gitmesine izin verilmiyor, yabancı ve ona ahlaksız görünen bu uygarlığın pençesinde kalmak John'u içten içe mahvediyor. John, bu baskıya daha fazla dayanmamayı seçiyor.

İlk gelenler helikopterlerden inerken seslendiler. "Bay Vaşşi!"

Yanıt gelmedi.

Fenerin kapısı aralıktı. Kapıyı iterek açıp ışık almayan alacakaranlığa daldılar. Odanın uzak ucundaki kemerli geçide doğru baktıklarında üst katlara çıkan merdivenin altını gördüler. Kemerin üst ucundan bir çift ayak sarkıyordu.

Hikâye burada bitiyor, John'un intiharıyla. Aldous Huxley'nin Cesur Yeni Dünya'dan yaklaşık 25-30 yıl sonra (1959'da) yayınladığı Brave New World: Revisited isimli bir kitabı var, bu kitap bildiğim kadarıyla son yıllarda Türkiye'ye ilk defa geldi ve Türkçe çevirisi henüz yapılmadı, bu nedenle orijinal kitabı okuyan çoğu kişi tarafından bilinmiyor. Bu kitapta Huxley'nin asıl kitabın bitişiyle ilgili söyledikleri dikkatimi çekmişti, eğer kitabı tekrar yazacak olsaydı Vaşşi'ye sadece iki seçenek (ya uygarlıkta yaşa ya da öl) vermek yerine üçüncü bir seçenek daha vermek

isteyeceğini söylüyor. Malpais ve Uygur topluluğun ortasında bir hayat, sanatın da bilimin de eşit olabileceği bir hayat sunmayı istediğini dile getiriyor. Ben aynı fikirde değilim, John eğer kurtulabilseydi bunun kitabın etkisini bozacağını düşünüyorum. Ana karakterin her zaman kazanması karakteri gerçek bir insan yerine sadece bir masal karakteri olarak görmemize sebep olur, bence intihar etmesi kitabın sonunun etkisini artırıyor.

Bu dünyanın kaçıışı olmayan bir kabus olarak görülmesini sağlayabiliyor. Cesur Yeni Dünya en sevdiğim kitaplardan biri ve kötü anlamda eleştiri yapabileceğim çok fazla nokta görmüyorum, sadece belki de cinselliğe olan vurgu azaltılabildi, kitaptaki toplumun ayakta durmasını sağlayan önemli unsurlardan biri bu rastgele ilişkiler olsa da daha ilgi çekici şeylerden (mesela adalardan) bahsedilebilirdi. İnsanların somayla sakin ve zararsız tutulması da zekice gelmişti bana, sadece devletin verdiği haplar olarak değil somanın gaz olarak kullanılması da. Huxley'nin 1954'te yazdığı Algı Kapıları (Cennet ve Cehennem) adlı kitabında da görebiliriz ki uyuşturucu ve halüsinojenlerin insan üzerindeki etkileriyle ilgili yüksek oranda bilgi sahibi, somayı bu bilgiyle tasarladığını varsayabiliriz. Ayrıca somanın insan üzerindeki etkilerinin gerçek hayatta da kopyalanabilmesi olası görünüyor, kişisel olarak devletlerin halklarını kontrol amaçlı bu yöntemi kullanmasını korkutucu bulurdum.

"Tarih saçmalaktır." dedi Denetçi.

Daha önce de söylediğim gibi Cesur Yeni Dünya 1932'de, II. Dünya Savaşı'ndan 7 yıl ve sıkça karşılaştırıldığı George Orwell'in 1984'ünden 17 yıl önce yazılmıştır. Tarihte uzun bir süre hangisinin gerçeklere daha yakın olduğu, geleceğimizin hangisi olacağı sürekli tartışma konusuydu.

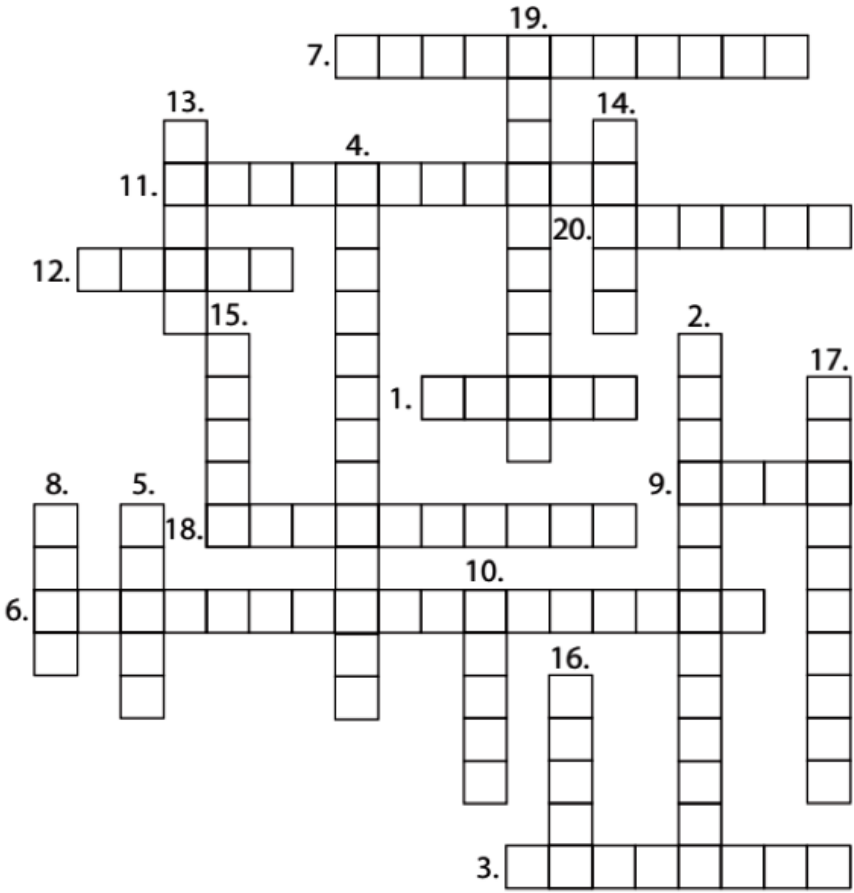
II. Dünya Savaşı sonrası Naziler ve Sovyetleri gören çoğunluk 1984'ün gerçekleşeceğine inanıyordu, çeşitli bilimsel gelişmeler sonucu halk Cesur Yeni Dünya'nın kehanetlerine inanmaya başlamıştı ki Soğuk Savaş dönemi tekrar çoğunluk 1984'ün öne geçtiğine inandı. Ben herhangi birinin önde olduğunu düşünmüyorum.

İki kitabı da okumuş insanlar arasında yaygın olan inancın aksine, Huxley ve Orwell'in kehanetleri aynı şeye ilişkin değil. Orwell'in uyarısı, dışarıdan gelen baskının bize boyun eğdireceği yönündedir. Huxley'e göre ise insanları kontrol altında tutmak için Büyük Birader'e ihtiyaç yoktur, tek yapmanız gereken insanların bu baskıdan hoşlanmasını sağlamaktır. Orwell kitapların yasaklanmasından korkuyordu, Huxley ise kitapların yasaklanmasının gerekmeyece-

ğinden, kitap okumak isteyen kimsenin kalmayacağından korkuyordu. Orwell bizi nefret ettiğimiz şeylerin mahvetmesinden korkarken Huxley bizi sevdiğimiz şeylerin mahvetmesinden korkuyordu. Belki de gerçekten mükemmel tasarlanmış bir sistem, iki yöntemi de aynı anda kullanır. Dediğim gibi, ben iki geleceğin de tam olarak anlatıldığı şekilde gerçekleşeceğini zannetmiyorum, sonuçta iki eserin de yaratıldığı dönemde yapay zeka ve internetin bugün olan boyuta ulaşacağı öngörülemezdi. İnsanlığın en büyük buluşu olan internet tarihimizin rotasını kesinlikle değiştirmiştir ve bu rota değişikliği belirli bir dönemden önce yazılmış olan çoğu distopik eserlerin öngörülerini geçersiz kıyor. Ancak Brave New World: Revisited kitabında Huxley'nin bahsettiği bazı şeylere bakarsak gelecekte Cesur Yeni Dünya'yı andıran bir sistemin ortaya çıkması olası denilebilir. Kontrolsüz nüfus artışı, küresel ısınma, çeşitli devletlerin halklarını müzik ve sanat gibi hoşlarına giden şeylerle propagandaya maruz bırakması, yüksek oranda hatalı eğitim sistemleri, sübliminal yollardan verilen mesajlar... Liste uzun bir süre devam edebilir. Anlatmaya çalıştığım şu: Tam olarak herhangi bir kitapta anlatılan düzene doğru gitmiyorsak bile gelecekte, belki 10 belki 100 yıl sonra, devletlerin insanları mutluluk ve duygularıyla yönetmesi oldukça olası görünüyor, en azından benim için. Sanal gerçeklik, sosyal medya vb. Eğlence araçları belki de bu düzene erişilmesinde kullanılan kaynaklar olacak. Sosyal medya/Bilgisayar oyunları/sanal gerçekliğin kötü bir şey olduğunu iddia etmiyorum, sadece eğer biri insanları köleleştirmek için kullanmak isterse, en kolay yol olacağını söylemek istiyorum. Cesur Yeni Dünya kesinlikle okuduğum en iyi kitaplardan biri.

"Hükümet oturma işidir, vurma değil. beynin ve kaçınla yönetirsin, yumrukla asla."

**Yurda Duru Yavuz 10/A-Fen
İncek Okyanus Koleji**

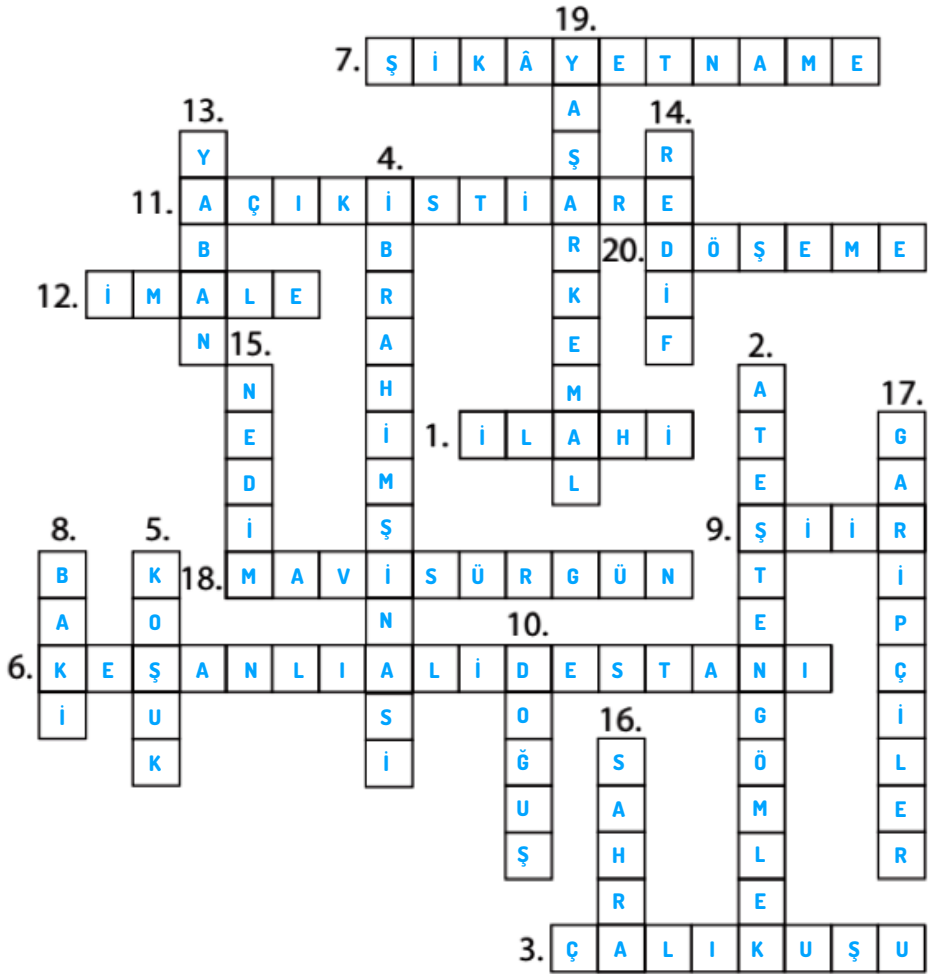
BULMACA SORULARI

1. Allah ve peygamber sevgisini dile getiren, dörtlüklerle yazılan tasavvufi şiirlerdir.
2. Kurtuluş Savaşı'nı işleyen ilk romandır.
3. Reşat Nuri Güntekin'in Feride adlı genç bir kızın Anadolu'daki maceralarını anlattığı romanıdır.
4. Noktalama işaretlerini ilk defa kullanan edebiyatçımızdır.
5. İslamiyet öncesi Türk edebiyatında şiirde kullanılan yaygın bir biçimdir.
6. İlk epik tiyatro eserimizdir.
7. Fuzuli'nin kaleme aldığı ilk mektup örneğidir.
8. Divan edebiyatında Sultanüş Şuara unvanlı divan şairidir.
9. Parnasizmin kullanıldığı tek edebi türdür.
10. Destanın oluşum aşamalarından biridir.
11. Sadece kendisine benzetilen öğeyle yapılan sanattır.
12. Aruz ölçüsünde kısa okunması gereken heceyi ölçüye uydurmak için uzun okumaya verilen addır.

13. Yakup Kadri'nin aydın-halk çatışmasını anlattığı romanıdır.
14. Şiirde dize sonlarında aynı görevde kullanılan ses benzerlikleridir.
15. 18. yüzyılda yaşamış, Lale Devri'ni şiirlerine yansıtmış şairimizdir.
16. Abdülhak Hamit Tarhan'ın pastoral şiirin ilk örneğini verdiği eseridir.
17. Türk şiirinde Orhan Veli Kanık, Melih Cevdet Anday ve Oktay Rifat Horozcu gibi şairlerin öncüsü oldukları şiir akımıdır.
18. Halikarnas Balıkcısı'nın anı türündeki eseridir.
19. İnce Memed, Yer Demir Gök Bakır, Tenekes gibi ünlü eserleri yazan toplumcu gerçekçi yazarlarımızdan biridir.
20. Masalların başında yer alan tekerleme bölümüdür.

Alev KAYA / Nilüfer Okyanus Koleji

CEVAP ANAHTARI

OKYANUS KOLEJLERİ

*Yeteneđi
Başarıya
Dönüştürür.*

**YETENEK
MERKEZLİ
EĞİTİM
MODELİ**

**Okyanus
Kolejleri**